

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Президентым изэпуклэгъухэр

АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан АР-м ипрофсоюзхэм я Федерацие ипашэу Устэ Руслан тыгуасэ пуклагъ. Лэжыпкэм, уасэхэм, лофшлэплэ чыплэхэм япхыгъэ лофыгъохэм, нэмыкхэм ахэр атегушылагъэх. Мы лэзныкхэмкэ профсоюзхэм еплъыкхэм ялэм, лофыгъохэм язэшлохынкэ хэклэплэу алъэгъухэрэм республикэм ипашэ къахлэупчлагъ.

— Тызэрыгушхон хэхъоныгъэхэр аужырэ илъэсичым мымакхэм тилэхэ хьугъэми, тыщыкхэгъэнчэу тлон тлъэкхытхэп, — кылуагъ аш. — Цыфхэм ягумэкхыгъоу шызышхэгъэзэагъэ шылэмэ кытхыжыгъэзэагъэ хэтшыхъан тлъэкхытхэм тызэдегупшысэнэу тыфэягъ.

Лэжыпкэм итынклэ гумэкхыгъо шылэу зэрэшымыгуазэхэр, ау бюджетым лоф шызышхэгъэрэм ялэжыпкэ бэшагъэу кызырэхэмыхъорэм, гъомылапхэхэм, гъэстыныпхэхэ шхуантлэм, электроэнергием ауасэхэр зэрэдэклахэрэм зэрагъэгумэкхыгъэр профсоюзхэм япашэ кылуагъ, хэклэплэу алъэгъухэрэм кхэлэу кытегушылагъ. Зэшхыгъэхэм ащигъэгъуазэзэ, яправовой кылыкху лофэу ышлагъэм ишлуагъэкхэ сомэ миллиони 3-м еху цыфхэм зэрагъагъэхъабыгъэр кыхыгъэщыгъ. Къоджэ псэуплэхэм лофшлэплэ чыплэхэр къащызыгъэхэрэм лэжыпкэр конвэртым дэлэу кызырэхэр дэгъэзыжыгъэхэм зэрэдэлажэхэрэр, муниципальнэ пашэхэмрэ профсоюзхэмрэ зэпхыныгъэ зэдырлэу лоф зэрэзэдашлэщтым фэгъэхыгъэ унашгъоу республикэм ипашэ кышшыгъэм ащкхэ шлуагъэ кызырэхэр кыкхыгъэхыгъ.

Зэпуклэгъум хэлэжыгъэ уасэхэмрэ тарифхэмрэ къэралыгъо

гъэорышлэклэ ялэу гъэпсыгъэнхэмкэ АР-м и Гъэорышлэплэ ипашэу Псылушгъо Юсыф. Гъомылапхэхэм ауасэ зыпкхыгъэуцогъэныкхэ зэшхыгъэхэм кхэлэу аш цыгъэгъэзэагъэх. Тарифхэм зыщатэгушылэщтхэ зэхэсыгъо зэрэзэхэщтхэр, профсоюзхэр аш кызырэхэгъэблэгъэщтхэр кылуагъ. Адыгеим псэуплэ-коммунальнэ хызмэтым ифэло-фашлэхэм ауасэ проценти 8,9-рэу шыдэкхыгъ, ау ар нэмык субъектхэм процент зауэлкхэ анахэ макх.

Пчъагъэхэм къащымыуцунхэу къафигъэпытагъ

Нэужым Тхьаклушынэ Аслъан АР-м туризмхэмрэ курортхэмрэкхэ и Комитет ипашэу Владимир Петровыр ригъэблэгъагъ.

— Адыгеим туризмэм зыщыушомбгъумэ, экономикэм хэхъоныгъэ инхэр ышлэщтхэу, лофшлэплэ чыплэхэр бэу кэхуушхэу, хэбзэлахэу бюджетым кыхылыгъащтхэр мымакхэу тло зэпытышгъ, хэхъоныгъэу мы лэзныкхэм ышлэгъэхэм кхэлэу тэтегушылэу тыфэягъ, — кылуагъ республикэм ипашэ.

Президентым иупчлэхэм джэуапхэр къаритыжыгъэхэзэ, Комитетым ипашэ зэшхыгъэх

шхуушхэм къаегушылагъ. Блэкхыгъэ 2010-рэ илъэсым нэгырэ мин 200-м еху туристэу Адыгеим кызырэхэгъагъэр, туризмэм ишлуагъэкхэ сомэ миллион 200-м еху бюджетым кыхэлэхъагъэ зэрэхуушхэр кылуагъ, блэкхыгъэ илъэххэм пчъагъэу шылагъэхэм аригъэпшагъэх. Хэхъоныгъэхэр зэрэщылэхэм республикэм ипашэ кыдыригъэштагъ, ау пчъагъэхэм уагъэрэзэнэу джыри зэрэщымытыр кыкхыгъэхыгъ, ахэм къащымыуцунхэу, зэрахагъэхуушхым дэлэжэнхэу кыфигъэпытагъ.

Турист кластерэу агъэуцунхым епхыгъэ лофэу республикэм ыльэныкхэу зэшхыгъэн фаехэм атегушылагъэх. Владимир Петровым кызырлэуагъэмкэ, ежхэм алэзныкхэу тхылгъэу ищыкхэгъэ пстэуригъом агъэхъазырыгъ, инфраструктурэм игъэпсын дэлажэх, электричествэр рашэлэгъах, Дэхом екхурэ гъогур ашхы.

Аш имызакхуу, инвесторхэр нахыбэу кызырэхэгъэблэгъэщтхэм, зыгъэпсэфыпхэр нахыбэу шыгъэнхэм, поселкэхэр лэхъаным диштэу зэтэгъэпсыхыгъэ зэрэхуушхэм дэлэжэнхэу, цыфхэм ящыкхэгъэ пстэури кыдалыгъэнхэу, СМИ-хэм нахэ апэблагъэу лоф адашлэу республикэм ипашэ къарилуагъ.

лэпкхэу цыкхушхэм, адыгэхэри зэрэхэтхэу, лэзшэу аналэ къазэрэтхэр, ящыкхэгъэ лэпылэгъур къазэрэратхэр кылуагъ.

Къалэу Анкара щыпсэурэ тильэпкхэгъэхэм ащышхыгъэ 150-м еху зыныбжэ кышынэу (псышхуалгъэ) кыритыжыгъэр Президентым кыритыгъэлыгъуагъ. Кызырлэуагъэмкэ, аш фэдэу лэпкхэу къэралхэм къаращыжыгъэр макхэп, ахэр лэпкхэу музеем члэлыгъ. Аш ишыхъатхэу кышынэу джы кышхыжыгъэри а чыплэ дэдэм музеем ипашэ ритыжыгъ. Джыгунэ Фатимэ кызырлэуагъэмкэ, реставрациехэмкэ институтхэр кызыдырагъэлэнышгъ, кышынхэр агъэкхэжышхыгъэ кхы диаспорэмкэ отделым изы экспонат ар хуушх.

Нахэ пхъашэу агъэпщынэнхэу къарилуагъ

Джаш фэдэу тыгуасэ АР-м и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан унэхэм, псэуалгъэхэм яшхыныкхэу цыфхэр зыщыпсэурэ унэхэм ягъэфедэн лыплхэрэу къэралыгъо инспекциехэм я Гъэ-Юрышлэплэ ипашэу Кушгъу Асэ ригъэблэгъагъ. Инфраструктурэм ишапхэхэр кыдамылгытхэу агъэуцунхэу унэхэм ялофыгъохэр ары анахэу зытегушылагъэхэр. Тэхуушхыгъэхэм районхэмкэ поселкэу Яблоновскэм аш фэдэу кышхыгъэхэр республикэм ипашэ кыхыгъэхыгъэх. Унэхэр зэпблагъэу агъэуцунхы, нэмыкхэу цыфхэм ящыкхэгъэщтхэр «зэрэщыгъушхыгъэхэр», джы ахэр цыпхыжыгъэхэр зэрэмылгытхыгъэ кылуагъ, аш рапэсын алэжыгъэхэм кыкхыгъэхыгъ.

Кушгъу Асэ кызырлэуагъэмкэ, шапхэхэр кыдамылгытхэу агъэуцунхэу унэхэр лэуахыжыгъэх инженернэ сетхэм арапхынхэм буужхытхы, охътэ блэгъэм ар гъэцэкагъэ хуушх. Арэу щытми, районхэм ипредпринимателэу шапхэхэр «къэзыушхыгъэхэм» ащышхыгъэхэр хуушх унэху кышхыгъэхэр аш лэуахыжыгъэх фау судым унашхыгъ.

Аш фэдэу хэукуныгъэхэр ялэу унэхэр, нэмыкхэу псэуалгъэхэр зыгъэуцунхэрэм нахэ пхъашэу адзэекхонхэу Президентым Гъэ-Юрышлэплэ ипашэ кыфигъэпытагъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Пэщакхэр ригъэблэгъагъ

Мы мэфэ дэдэм АР-м и Президент Мыекхонэ дзэ гарнизонхэм ипашэу джырэблагъэ агъэнфэгъэ Александр Коробовыр ригъэблэгъагъ. Сыдыгъокхы мамыр зэфышхытхыкхэ, зэгурылоныгъэ азыфагу зэрилгыгъэр, ищыкхэгъэмэ, зэрэзэдежыгъэщыгъэхэр, тапэклэ аш фэдэу лоф зэдашлэным зэрэфэхъазыгъэр Тхьаклушынэ Аслъан кылуагъ. Я 131-рэ мотострелковэ бригадэм Адыгеим кылыкху зэрэщыжыгъэм зэрэрыгушхохэрэр, непэ ар нэмыкхэу чыплэ шылэми, зэпхыныгъэ зэрэзэдырлэу, мызэу, мытлоу ежхыгъэхэу зэрэщылагъэр кыхыгъэхыгъ.

— Тхымакхыгъоу кызыпачыгъэм фэдэ апэклэ кымыкхыжыгъэх, мамырэу кылыкху ахынэу тыфай кхы тафэлало, — кылуагъ Президентым.

Александр Коробовми ежхэм къаефэрэр зэрагъэцэклэщтхэр, зэгурылоныгъэ азыфагу илыным, зэдежыгъэхэм зэрэфэхъазыгъэр кыхыгъэхыгъ.

Музейм ратыгъ

Нэужым Тхьаклушынэ Аслъан АР-м культурэмкэ иминистрэу Чымышгъо Гъазый ригъэблэгъагъ. Джырэблагъэ ар Тыркуем кыкхыжыгъ. Тильэпкхэгъэу нэгырэ миллиони 2-м еху зыщыпсэурэ къэралыгъом зэрэклогъагъэр, адыгэу исхэм ящыкхэгъэ кхэлэу кылотагъ. Нахыпэрэм фэмыдэу къэралыгъо пашэхэм

Культурэм илофышлэхэм язэлюкI

Загъэпытэзэ, республикэри агъэпытэ

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министертвэ иколлегие зэлюкIэу илагъэм 2010-рэ ильэсым министрствэм иофэу ышлагъэм цытегушылагъэх.

КультурэмкIэ тиреспубликэ иминистрэу Чэмышшо Гъазый идоклад кызырэхыгъэщыгъэу, 2010-рэ ильэсым Дунэе, хэгъэу фестивалхэм культурэм илофышлэхэр ахэлэжыагъэх, республикэм шыгъур кыфахыгъ, ежхэм загъэпытэзэ, республикэри агъэпытэу. Ансамблэху «Налмэсым», «Ис-лэамыем», «Русская удалым», театрэхэм, филармонием, районхэмрэ квалэхэмрэ культурэмкIэ илофышлэхэм гъэжыагъэхэр ялэх. Хэгъэгум иэкономикэ кыелыхыгъэми, культурэм ило-

фышлэхэм ялэжыапкIэ проценти 8-м ехьукIэ нахьыбэ хьугъэ. ИскусствэхэмкIэ еджаплэхэм зэжыкIыныгъэшлэхэр ялэх. АР-м ия 20-рэ ильэс игъэкIотыгъэу хагъэунэфыкIышт.

Лъэхъаным диштэу лъыкIотэнхэм фэшI зэхэхэм яеплтыкIэхэр кышалауагъэх АР-м итхакIохэм я Союз итхьаматэу МэщбэшI Исхьакъ, ансамблэу «Ис-лэамыем» ихудожественнэ пашэу Нэхэе Аслъан, АР-м и Лъэпкъ театрэ идиректорэу Зыхьэ Мэлайчэт, Шэуджэн районым иадминистрацие культурэмкIэ игъэлорышланIэ ипашэу Лышэ Рустем, АР-м культурэмкIэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапцIэкIо Аминэт, нэмыкIхэми.

Библиотекаэмэ ащыцхэр гъэцкIэжыгъэнхэ зэрэфаем, ансамблэу «Налмэсым» изал кIымафэм зэрэфэмыхьазырым, районхэм тхылгышэ тучанхэр зэрадэмытыжхэр литературэр пропагандэ шыгъэным кызы-

регуаорэм, джырэ уахэтэ концертхэм къашалорэ оредхэм ащыцхэм яусэхэм шыкIэгабэ зэрафэхурэм, кадрэхэм ягъэхьазырын, фэшгъафхэм атегушылагъэх.

И. Цэм ыцIэ фаусыгъ

Гуманитар ушэтынхэм апылт Адыгэ республикэ институты, АР-м итеатрэхэм ялофышлэхэм я Союз, АР-м и Лъэпкъ театрэ кыкIэлэуагъэх драматургэу, хэкум театрэ кышыцзэ-лухыгъэным кIэщакIо фэхьугъэгъэ Цэй Ибрахимэ ыцIэ Лъэпкъ театрэм фаусынэу. Коллегием ащ цытегушылагъэх, игъоу лыгытагъ. Правительствэм иофыгъор халхьанэу зедаштагъ.

ЗэлюкIэр зэрэкуагъэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» кыхиутыцтых.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Тыркуем шыкIогъэ кыгъэлэжыагъэх

Тыркуем икьэлэ шхьалэу Стамбул бэмышIэу шыкIуагъ я 15-рэ Восточносредиземноморскэ Дунэе кыгъэлэжыагъэу «ЗекIоныр ыкIи туризмэр» зыфилорэр. Мэхьэнэ гъэнэфагъэ зилэ туризмэ индустрие хьугъэ-шлагъэм хэлэжыагъ Адыгэ Республикэри. Урысыем туризмэр зэрэщызэхэщягъэр зэкIэмкIи стенищкIэ кыагъэлэжыагъэ: Урысые Федерациер, Татарстан ыкIи Адыгэ Республикэр. Мы кыбары АР-м и ЛыкIо лэжыапIэу УФ-м и Президент дэжренэу шыIэм ипресс-кыулыкIу лыгъэлэжыгъ Адыгэ Республикэм экономикэ хэхьоныгъэхэмкIэ ыкIи сатыумкIэ иминистрэу Эртугрул Гюнай. Адыгеим туристическэ экспозициеу кыгъэхьазыргъэм ащ осэшIу кыфишыгъ.

Адыгеир Дунэе туристическэ

кыгъэлэжыагъэхэм хэлэжыаным кIэщакIо фэхьугъ АР-м иминистрэхэм я Кабинет. Кыгъэлэжыагъэным изыфэгъэхьазырын профильнэ ведомствыц хэлэжыагъ: АР-м туризмэмкIэ ыкIи курортхэмкIэ и Комитет, культурэмкIэ и Министертвэ, экономикэ хэхьоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ и Министерствэ. Ахэм яшIуагъкIэ АР-м истенд туристическэ (ресурс) кыкIуаплэхэр игъэкIотыгъэу кышалауагъэх ыкIи ащ еплтыгъэхэм осэшхо кыфахыгъ. Республикэм кыгъэхьазыргъэ стенищ дэжкыблэжыагъэхэм ахэтыгъ Тыркуем культурэмкIэ ыкIи туризмэмкIэ иминистрэу Эртугрул Гюнай. Адыгеим туристическэ экспозициеу кыгъэхьазыргъэм ащ осэшIу кыфишыгъ.

Стамбул шыкIогъэ кыгъэлэжыагъэным ишIуагъэкIэ Тыркуем ыкIи нэмыкI кыралыгъохэм ятуристическэ компаниехэм ялыкIохэмрэ Адыгеимрэ зэзгъыныгъэ 16 здыкIэтхэгъэх. Ащ

имызакъоу, АР-м иЛыкIохэр Тыркуем нэмыкI иофшIэн зэ-люкIэгъухэр ялэу кIогъагъэх ыкIи ахэр дэгъоу зэшIуахыгъэу кыгъэзэжыгъ.

Адыгэ Республикэм иЛыкIо куп нэмыкI гухэлхэри илагъэх ыкIи ахэр дэгъоу кыдэхьугъэх. Кыгъэлэжыагъэным кызылэуахыным кыпэкIэ, квалэм имэр зэрэригъэблэжыагъэхэм тетэу, ахэр шылагъэх квалэу Инегель. Адыгеим икIыгъэ купэу бизнесым иЛыкIохэр зыхэтыгъэр Iу-кIэ-гъагъ а квалэм и Сатыу-промышленнэ палатэ ипашэ ыкIи тегушылагъэх зэрэздэлэжыэштхэм ехьылIэгъэ программэм. Мы ильэсым имэлылфэгъу мазе мебельым икыдэгъэкIыным ехьылIэгъэ Дунэе кыгъэлэжыагъэу квалэу Инегель шыкIошттым Адыгэ Республикэр хэлэжыанэу зедаштагъэ ыкIи экономикэм ыльэныкыокIэ тапэкIи зэрэздэлэжыэштхэм тегушылагъэх.

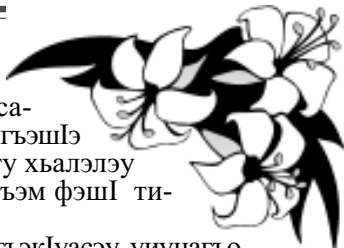
АР-м и ЛыкIо лэжыапIэу УФ-м и Президент дэжкышIэм ипресс-кыулыкIу.

ТыфэгушIо!

Нэхэе Яхьые ыкыоу Хьазрэт псауныгъэ пытэ илэу, бэрэчэтыгъэр игъэшIэ гъогоу, иунагъо, илгъэпкъ, ихэгъэгъу хьалэлэу афэлажыэзэ ильэс 55-рэ зэрэхьугъэм фэшI тигуапэу тыфэгушIо!

Хьазрэт, лъэпкъ гупшысэр умыгъэкIуасэу, иунагъо хьарым зыщиушъомбгъоу, насыпыр илэу зэпытэу, уишъа-охэр цыфыгъэмрэ адыгагъэмрэ ялгъэго дахэ тетхэу, уигу-хэлъышIухэр кыбдэхьоу, уишIушлагъэхэр цыфхэм алъылэсэу уигъэшIэ гъогоу бэрэ утетынэу ТЫПФЭЛЪАЮ!

Къунчыкыохаблэху Мыекыуапэ цыпсэухэрэм яобществэу «Гугъэм» икомитет итхьаматэу КЪЭЗЭНЭ Юсыф.

Мэзаем и 21-р — ныдэльфыбзэм и Дунэе маф

1952-рэ ильэсым кыралыгъоу Пакистан унашхо ышIыгагъ эмэ икыралыгъуабзэу урдубэр Бангладешим икыралыгъуабзэу цытынэу. Ау Даккэ университетым истудентхэр а унашхом пэуцужыгъэх. Бенгал лъэпкъыри а унашхом пэуцужыгъ. 2000-рэ ильэсым мэзаем и 21-м кышцежыагъэу ООН-м иунашхокIэ а мафэр зэрэдунаеу ныдэльфыбзэм и Мафэу цыхагъэунэфыкIы.

ЮНЕСКО-м иунашхокIэ ильэс кысэ иофыгъо гъэнэфагъэ горэм теубытагъэу а мафэр агъэлэапIэ. Мы ильэсым ныдэльфыбзэм и Мафэ итемэ шхьалэу «Бзэм ыуасэ ины» зыфилорэр ары. Лъэпкъ пэпчэ, кыралыгъо пэпчэ ныдэльфыбзэм уасэу фишIырэм елытыгъэу а мафэр хагъэунэфыкIы, агъэмэфкIы. Тыркуем иквалэу Истамбул иуниверситет ныдэльфыбзэм и Мафэ шагъэлэапIэ. А мэфкI мафэм бзэ зэфэшъхьафхэмкIэ кышцегушылэх, адыгабзэри (кыбэртэе жабзэр), абхьазыбзэри ахэм ахэтых, оредхэри кышалах.

Бзэм осэшхо зэриэм Iо хэлэп, бзэр зыпшIокIодыкIэ лъэпкъыри шымылэжы мэхьу, ау арэу зэрэщытыр джыри кызыгурьмылохэр дунаим тетых. Марыба Урыс-кавказ лыгъэгъэ заом тэ, адыгъэхэм, тхьамыкIэгъошхоу кытфихыгъэр тшыгъупшэрэп, а зэо мэхьаджэм лъэпкъыр лъэпскIодэу ыгъэкIодыгъ Iоми хэукъоныгъэшхо хьурэп, чыгужыым цыпсэуштыгъэхэм япроценти 10 псаоу кынагъэп, адрэхэр зэтыраукагъэх, хым хаткыуагъ, хымэ чынальэхэм афыгъ. А пстэур кыдэтлыгътэзэ, тилъэпкъ дышгъэ зызредгъэужыштымкIэ амал пстэуу шыIэр зетхьан фае. Тятэжхэм ячIыгужь тышцызэрэутоижыныр зышцыдгъэгъупшэ хьуштэп. Тарихьри цыгъуаз урысые пачыкыагъэм идзэхэм шхьас гори кытфамышIэу тызэтыраукагIэ зэхьум. «Мы лъэпкъ дахэу лажэ гори зымылэу агъэкIодырэм тыкыоуон, тиделэн» ылауагъэп зы кыралыгъо горэми. А пстэур тшыгъупшэ хьуштэп. Адыгъэху IэкIыб кыралыгъохэм арытэ-кыуагъэ хьугъэхэр егупшысэхнэ фае Англием, Францием, Тыр-куем, Африкэм ихэгъэгъухэм уащпсэукIэ уадыгъу укъэнэжы-шъунэу зэрэщымытыр. Амал зэриIэкIэ Урысые кыралыгъош-хом нахэ пэблагъэ зашIын фае. Джащыгъум ныдэльфыбзэр кыт-фэнэжышц, тикультури, тиискусствы тIэкIэзышцтхэп. Мары тилъэпкъыгъухэр бэдэдэу тыркухэм ахэсых, зыбзэ зымышIэжыхэрэм япчъагы бэдэд. Джырэ нэс тыадыгъ Iони тыфитыгъэп, тлэжыокIэ шыпкыэхэри тIэкIагъэзыгъэх. Джы «тыадыгъ» тэлэшъу нахэ мышIэми, джыри тиньдэльфыбзэ кIодыпIэ ифэным ишчынагъо шхьащыкIыгъэп, тыбзэ еджаплэхэм ачIэхьагъэп, шыIэныгъэм хэхьагъэп, кыралыгъом илэпылэгъу джыри кылытысыгъэгон.

ЮНЕСКО-м зэрилытэрэмкIэ, зэрэдунаеу бзэ 6000 фэлиз тет, 300 фэлизыр кыралыгъуабзэх, 2500-рэ фэлизым кIодыпIэ ифэ-ным ишчынагъо кыашхьэщыуагъ. Ахэр купитфэу ЮНЕСКО-м зэтыреуты. Адыгабзэмрэ абхьазыбзэмрэ хэкIодэжышпэнхэм ишчынагъо лъэш дэдэу кызышхьащымыуагъэгъохэу, джыри сабыйхэм унэм цызырагъэшIэшъоу шыт ныдэльфыбзэхэр зыхэт апэрэ купым шыцэу елытэ. Ау ащ зедгъэгъэбэлэрэгъы хьуштэп. Сэ сызэрэплыбэрэмкIэ, тиньдэльфыбзэ IэкIыбым шытIэ-кIэзыпэнэм нэсы пэт. Тинасыпмэ, тихэкужэ иухьумахIохэу хэкурыс ткъош лъапIэхэм тыбзэ илоф кыагъэлэнэнэп, унагъохэм нахьыбэу ащызэрахьаным, еджаплэхэм нахьыбэу зэра-чIалъхьащтым, кыралыгъуабзэу нахьыбэрэ Iоф зэрэрагъэ-шIэштым буж итыштых.

Бзэр, гушыIэр Тхьэм анахэ лъапIэу кытитпэсыгъэ амалхэм апыл, ашхь. ГушыIэр, бзэр шымылагъэхэмэ, ильэсишгъэ, ильэс мин пчъагъэм ыпэкIэ алауагъэхэр, ашлагъэхэр сыдэушцэу кыд-нэсынкхэ алгъэкIыштыгъа? Цыф лъэпкъым культурэр, цивили-зациер сыдэушцэу зэIуигъэкIэн, зэригъэуIун, ахэм заригъэ-ужыны ыльэкIыныгъа?

Ныдэльфыбзэр ны быдзыщэм фэд, ащи нахэ лъапI. Ны бы-дзыщэр сабым игъомылэ шхьал, сабыр ащ епсыхьэ, егъэлэшы, микробхэм, узыбэм апэуцун ыльэкIыныу кIуачIэ кыхелхьэ. Лъэпкъым дэжкIэ ныдэльфыбзэри джащ фэдэ кыабз. Ащ лъэп-кыыр епIу, епсыхьэ, егъэлэшы, егъэлэсэу, шегъалэ. Джары пэ-сэрэ адыгэ Iушым «Бзэр псэ», «Бзэнчэ лъэпкъыр псэччэ» зыкIиIуагъэр. ЫпшгъэкIэ кызырэщытIуагъэу, ныдэльфыбзэ зымылэжэ лъэпкъыр шыIэжэп. Бзэбэ зышIэрэм уехьопсэнуу шыт. Бзэ пэпчэ — литературэ шхьаф, культурэ шхьаф, цивилизацие шхьаф. Дунаим зы бзэ текIодыкIымэ, зы дунае, зы цивилиза-цие зэхьуагъэу, зы культурэ пкыгъо хэзыгъэу, чIэнэгъэшхо ышIыгъэу ары зэралытэрэр. Арыш, нэбгырэ пэпчэ тиньдэль-фыбзэ, тидунай зэрэдгъэдэхштым, зэрэдгъэшIуштым буж титын фае. Бзэу дунаим текIодыкIыр цыфыгъэм ичIэнэгъэшхоу зэ-рэщытыр хэти зышцыгъэгъупшэн фитэп.

ХЪУАЖЪ Фахьри.

Тыркуер.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр гухэжышхо шыхьоу фэтхьаусыхэ Бэгъу-шгъэ Юныс Ахьмэд ыкыом — Адыгэ Республикэм икыралыгъо учреждениеу «Сэкьатныгъэ зилэхэмрэ зыныбжэ хэкIотагъэхэмрэ я Республикэ пансионат» зыфилорэм идиректор янэ зэрэщымылэжыым фэшI.

УГСЗН ЦІ Ы Ф Ы М Р Э І О Ф Ш І Э Н Ы М Р Э УГСЗН

ЛэжъапІэ зимыІэхэм яегъэджэн кыгъэльэгъуагъэр

Цыфхэм лэжяпІэ ягъэгъотыгъэ-
нымкІэ, рабочэ сэнхъат злэхэм ялпэ-
лэсэныгъэ хэгъэхъогъэнымкІэ, экономи-
кэм зыкъэгъэлэтыгъэнымкІэ ыкІи цыф-
хэм ІофшлпІэ зэрамыгъотырэм пэуцу-
жыгыгъэнымкІэ профессиональнэ егъэ-
джэгъэныр анахь шогъабэ къэзытырэ
шпкІэу цыт.

Бэлэжыгъ 2010-рэ ильэсэм лэжэплэ зымылэхэм яегэзджэнклэ анахыу аналэ зытетыгыгэр егэзджэным идэгугыу ыкклэ цыфхэм лофшлэн зытыгыхэрэм лэпэлэсэныгъ дэгугу зыхэлэ рабочэхэр ыкклэ специалистхэр гэхъазырыгэнхэмклэ шапхыу агъэнафхэрэм егэзджэн фэлэ-фашлэхэр зэрадиштэхэрэр, зырагэджэхэрэр ужым ахэм лофшлэн арагэгэготын зэралэклышт шлыкэр, лэжэплэ фаехэрэр ахэм кызэрэклэупчэхэрэмрэ яхыылэгъэ зэпэчэчыныгъуу лофшлэнымклэ бэдзэршыплэм илыгыгэр аужырэ ильэсэн укыуагъэ зэрэхугуэр дэгъэзыжыгъэным а зэпстэур зэрадиштэрэр ары. А пшэрэлыуэр зэшлохыгъэнымклэ зышулагъэ кэкълэугагъэм ашычыны лэжэплэ зымылэ граждэнхэр егэзджэгъэнхэм ыльэныкыоклэ цыфхэм лофшлэн зытыгыхэрэм зэпхыныгъэ дэгугу зэрадыгалагэр, лэжэплэ зымылэ граждэнхэр егэзджэгъэнхэр ыкклэ иккэрэклэу гэхъазырыжыгъэнхэр ылапэсэу кадрэхэм организациехэр кызэрэклэупчэхэрэм ехыылэгъэ мониторингыр зэрэзэхэцэгъагэр, лэпэлэсэныгъэ зыхэлэ кадрэхэр гэхъазырыгэнхэмклэ лофшлэнхэрэм занклэу зэзэгъыныгъэхэр зэрадышлыгыгэхэр.

Сэнэхаг ягэзгыотыгэным пае 2010-рэ илгээым нэбгэри 3904-рэ едгээджагэ (программэр проценти 156-у дгээцкэлэжыгэ). Еджэныр заух ух пэлэз гэгэн-фаггэм ыкйи ренэу 10ф шашлэным ате-лытагэхэу нэбгэри 3296-м лэжаплэ арагэгэотыгэ. А пчэагэр едгээджагэ-хэм япроцент 84,5-рэ мэху. 10фшлэным-клэ бэдээршлэпэм нахыбуо кызышы-клэуэлэхэр сэнэхат 73-мэ атегэлсы-кыгэу лэжаплэ зимылэхэр рагээджа-гэх: предприниматель, үнэ кээрэгүүл, электрогазгучлгэжэ, 1эбжэнэгэл, парикмахер, дакло, пщэрыхыаку, шапэм икасси, шофер, штукатурщик, котельнэм оператор зыфэлпощт сэнэхатхэр арагэгэ-гыотыгэх.

Сэхэатныгээ зилэ гражданхэр егээдэж-
гээнхэм нэшанзу хэлбыхэр сэнэхат ягэ-
гьотыгээн гухэлтым имызакью, юфшэн
лэпкэ горэхэр, технологическэ операцие

горэхэр гэцэк!эгьэнхэм афэгьэсэгьэнхэр арыгъэ.

Бухгалтер, ПЭВМ-м иоператор, котельнэм иоператор, шакло, офисым именд-жер, секретарь-делопроизводитель, шофер, кызэргул, парикмахер сэнэхьатхэр зэрагъэгъотынхэм пае 2010-рэ ильэсым сэкьятныгъэ зилэ граждани 149-рэ рагъэ-джагъ. Ахэм ащыхьхуу нэгьгири 113-рэ (процент 76-рэ) ЮфшапIэхэм аштагъ.

Зыщылэжыэшт Иошшанлэ лыхьхурэ
быльфыгэхэм Иэпылэггу афэхуугэным
ыкш республикэм Иошшэнымкшэ ибэ-
дээршылпшэ зэкшэми зэфэдэ амалхэр шя-
гэгэботыгэнхэм ехыллэггэ политикхэр
гэгэцэлэжыыгэн гухуушым пае, Иошшэ-
ным ишыкшэ-амал зэфэшхьафхэр агэ-
федэх. Шыфхэм Иошшэн ягэгэботыгэ-
нымкшэ ктулыктым Иошшэн ильэныкшэ Ио-
шшэнкшэ алыггэу аублэггэ сэнэхьатхэр зы-
гэгэцакшэхэрэм Иошшанлэхэр кызээрэклэ-
упчлэхэрэр зэрээхьокыггэм ыпкшэ кы-
клэу зыльфыггэхэм апае профориента-
ционнэ системэ дэггэу гэгэпсыггэныр;
макшэу кызыкшэупчлэхэрэ ыкшэ тапэкшэ
кыакшэупчлэным игугаплэ зымилэггэ сэн-
эхьат зилэ зыльфыггэхэр икшэрыкшэу
гэгэхьазырыжыыггэнхэр; предприниматель
Иошшэным фежыэггэ зыльфыггэхэм
Иэпылэггу афэхуугэныр.

Юф зэрэшішэд сэнэхатхэм бзылгыф-
гъэхэр афэгъэсэгъэнхэм фэш цыфхэм
Юфшэн ягъэгъотыгъэнымклэ къулыкъум
узыхъэн плъэкълышт сэнэхатыблэ, Юф-
шэн лъэпкъыблэ апегъохы. Ахэм ашырых
бухгалтер, пшэрыхакъу, делопроизвод-
итель, шакло, дакло, парикмахер, Гэб-
жъэнэгбал, предприниматель зыфэ-
плэштхэр.

Кызылтын Кыргызы 2010-рз ильэсым лэ-
жапэл зимылэ бзылфыгы 2224-рз рагэ-
джагы. Ахэм ащышху нэбгырэ 1872-м
(процент 84-м) йошланэл кыафагы-
тыгы. Программэу «Предприниматель
йошланым льяпсэу илэхэр» зыфил-
рэмклэ нэбгырэ 247-рз рагэджагы. Еджы-
нур заушху уж зэклэми яунэ йофхэр кы-
зылхыгы.

Цыфхэм Иофшэн ягъгъотыгъэным-
кӀэ къуылыкым иорганхэм ялофшӀнкӀэ
пстӀуым апӀ рагъэщыр лъэныкъоэхэм
ащӀы профориентацияер ыкӀ лӀжӀапӀ
зымыӀэхэм психологическӀ ӀэпыӀэгъу
ятыгъэныр. А ИофшӀным гуӀуӀ шыхӀалу
егъэнафӀ базовӀ профессиональнӀ гъэ-
сэныгъӀ зрагъгъотыным ныбжьыкӀэхэр

кІгъэгущІугъэнхэр ыкІи ІофшІэнымкІэ
бэдзэршыпІэм зэрэщызекІощтхэ шы-
кІэхэм ныбжьыкІэхэр афэгъэсэгъэнхэр.

Профориентационнэ Ёошлэныр зэхэцэ зышылэжэштхэ лэуныксохэр кы-
хахынхэм, лэжыагэпэр сэнэхэятрэ гжэ-
данхэм зэрэггэюлэныгхэм фэшл профори-
ентационнэ Ёошлэныр зэхэцэгэнымклэ
кээралыгёо фёло-фашлэхэр афэггэцэклэ-
гээнхэм эхьылэггэ Административнэ
регламентым игёо ыльэггүхэрэр аггэцэ-
клэжэхэзэ.

Лэжбанлэ зимылэхэр нахь маклэ шылгээнхэмклэ, цыфхэр социальнэу кьэу-хьымэгээнхэмклэ хэпшылкэу зышуагэз кьаглохэрэн ашыхыны профориентацияон-нэ лофшлэным ишылкэхэу цыфхэр зыгэ-лажэхэрэм эпхыныгэу адырлэхэр гээ-пытгэгэнхэр; сэнэхьатыклэ зээыгэгьоты, лэпэлэсэнэгэу хэльым хээыггахыо зы-шлоигьо бзыльфыггэхэм якьыхэхын нахь дэгьоу зэхэшгэгэныр; лофшлэн зимылэ-хэм кьэбархэр зэралтагэлэсыхэрэн нахь дэгьоу зэшлохыгэныр.

Кызытэтынэкыгыгъ 2010-рэ ильэсым
пропорционационнэ фэлэ-фашилэхэр нэг-
гырэ 18840-мэ афагэцэклагыгъ. Ахэм
ащышху нэггырэ 10293-р бзылфэггэх,
нэггырэ 11871-р кьуаджхэм ащэпсэх,
нэггырэ 15021-р Юфшэн зимылэхэм
ащышх, нэггырэ 8380-р зыныбж
ильэс 14 — 29-рэм нэсыхэрэм ащыш-
гэх, нэггырэ 2956-р общеобразователь-
нэ учрежденихэм реджэклуагэх, нэггырэ
1325-р сэбатынгэх зылэхэм ащышгэх.

Шифхэм лофшэнг язгэжгытэгэньмклэ кьулыкүм иорганхэм яспециалистхэм пшэррьльзэу ягэр лофшэнг зымьлэ граждэнхэр лэжбанлэ лыххуэгэньм кьли лофшанлэ горэм лухээгэньм клэгэгүшүгэнхэр, профессиональнэ кьли социальнэ лофгыгэхэр ежэ-ежыруу зшшүахынхэм фэшл психологическэ кьиньгбоу зыхэтхэр нахь маклэ шлыгэнхэр э ямылэжыхэу гьолспыгэньп ары.

Къызэтынэкыкыгъэ илъэсэм къыклоцI ЮфшIэн зымылэ нэбгырэ 1246-м психологическэ Iнылэгъу арагъэзотыгъ. Ахэм ащыщхуэ нэбгырэ 735-р бзылфыгъэх, нэбгырэ 681-р къоджэдэсых, илъэс 14 — 29-рэ зыныбжыхуэ ахэтыгъэхэр нэбгырэ 387-рэ, сэкъатныгъэ зигъхэр нэбгырэ 256-рэ хуыщтыгъэх.

Профориентацияоннэ ыкӀи ӀофшӀэн зымӀэ гражданхэм психологическэ Ӏэ-пӀэгъу ятыгъэным исистемэ тапӀкӀи хэ-хӀоныгъэхэр егъэшӀыгъэнхэм пае мы

кыкІэлъыкІорэ Іофыгъохэр зэрахъэх:

— цыфхэм Иофшэн ягъэгъотыгъэ-
нымкӕ къулыкӕум Иофшэн зимыӕхэм-
рӕ Иофшӕлӕхэмрӕ зӕдӕлжыкӕу ады-
рилӕр нахъ дӕгъоу гъӕпсыгъэныр;

— кыыуагъэкӱын алъэкӱышт ӱофы-
шӱэхэм нахӱ пасзу фӱло-фашӱэхэр афа-
гъэцӱекӱнхӱ алъэкӱынзу гӱэпсыгӱэным
пае, цыфашӱн ӱофшӱн язгыту ззэгъыны-
гъз зыдашыхӱрэм ахӱгӱэхьогӱэныр;

— лэжбэлэ зимылэхэм янахь купышху шыт ныйжыкылэхэм лофшэн ягъ-гыотыгъэнымклэ кыныгъохэр зэшлуахынхэ зралэхылкыштым хьхьылэгъэ къэбархэу ыкы игъо альэгъурэ шапхъэхуу предпрятиятехэм, организациетхэм къалъагъэлъсыгъэхэм атегъэпсыкыгъэу профессиональнэ еджаплэхэм ачлэхъаштхэу зызыгъэхъазырхэрэм ыкы ашеджэхэрэм игъом хьхьулэу профориентационнэ лофшэн адызэхэгъэныр;

— Административнэ регламентым зэригэнэфэрэм тетэу зыщырагъэджэхэрэ ыкйи икфэрыкфэу зыщагъэхъазырыжыхьхэрэ курсхэм агъэкфощтхэм якыхьхын нахь дэгъоу зэшлохыгъэнур;

— лэжвапэ зымплэ гражданхэр (пстэу-
ми апэу ныбжыкхэр, бзыльфыхэр,
дзэ кыулыкэум кыкхыжыгхэр) пред-
приниматель loфшлэньм льяпэу илэхэр
зэгъэшлэгъэнхэм пае егъэджэгъэнхэр.

2011-рэ илгээсэм профессионалнэ егъэджэныр зэхатхэ зыхуулкэ анахэу тыйнагэ зыгедгэтэыштыр егъэджэнэм идэгтугэ зыкьегэлэтыгынэир, лэплэ-сэнныгэ ин зыхэлэ рабочхэр ыкли специалистхэр кьэгэжэазырыггэнхэмклэ цыфхэм лошлэн язгытхэрэм аггэнэфэрэ шапхэхэм атегэпсыкыгбгэу фэлэ-фашлэхэр нахэ дэгэу афэгэцэкклэгэнхэр ары. А пшэрэлытор зшлохыгэнхэмклэ ишуугэ кэкэлост цыфхэр зыгэлэжэхэрэм лэжэплэ зымлэ граждэнхэр егъэджэгэнхэм ыльэныкьоклэ згурыло-ныгэ зыхэлэ зэпхыныггэхэр адэшлэ-ггэнхэм, кадрэхэр иггэктуггэнхэмклэ организациехэм фэныкьоныггэу ялэхэр зэгэшлэггэнхэм хьхыллэггэ мониторингым, банклэ гэлэспгэ зээггыныггэхэр нахыбгэу адэшлэггэнхэм.

КЪОХЪУЖЪ Долэт.

АР-м цыфхэм юфшэн ягъэгъотыгъэнымкӀэ икӀулыкӀу и ГъэЮрышанӀэ профориентациемкӀэ, психологическӀэ ӀэпыӀэгъу ятыгъэнымкӀэ ыкӀи профгъэджэнымкӀэ иотдел ипаш.

ЗэрадеIагъэхэм хэхъоныгъэхэр къытыгъэх

Гухэлъ гъэнзфагъэм тегъэпсыкылыгъэ Республикэ программэ «АР-м Юфшлэ-нымкIэ ибэдзэршыплIэ илъ плыыр-стыры-нымгъэм кыкIэгъэгъагъэныр» зыфиIоу 2010-рэ илъэсым телъытагъэм зэригъэ-нафэрэм тегъу, АдыгэкIалэ цIыфхэм Юфшлэн ягъэгъотыгъэнымкIэ и Гупчэ (ЦЗН-м) зрэгъэсүзгъэр кызыщагъэхъэшт Юф фежъэгъэным фэшI лэжъапIэ зымылэ нэбгырэ 210-м кызыэкIамыгъэкIожьынт субсидиэхэр аритыгъэх. Предпринимателэ Юфшлэным фежъагъэху 2009-рэ ыкIи 2010-рэ илъэсхэм зыгъэгъэхыгъэхэм лэжъапIэ зымIэхэм апае ЮфшлэлIэ чIыплэ 29-рэ кызызIухахыгъ.

Предприимчивость и быстрое развитие экономики, а также развитие инфраструктуры, в том числе и в сфере здравоохранения, являются основными факторами, способствующими развитию экономики страны. В настоящее время в России наблюдается быстрый рост экономики, что является результатом реализации реформ, проводимых в последние годы. Это позволяет говорить о том, что Россия находится на пути к достижению высоких темпов экономического роста.

Адыгэкъалэ щыIэ ЦЗН-м ежхэм ашххэ телытэгъэ Iоф кызыIухыгъэ-ным ехыллIэгъэ консультациехэр лэжъа-

пэ зимылэхэм ареты. Джащ фэдэу а Юфым ехыллэгтэ информационнэ материалхэр цыфхэм юфшлэн ягъэгботыгъэнымкIэ Гүпчэм идэкпхэм ялулыгтэ пхъэмбгухэм ягъэкпхыгэх, гъэстхэмкIэ цыф жьугъэмэ альгытэгъэлсых.

2010-рэ ильэсым ежхэм ашгхьэ тельтэггэ Юфшлплэ зэхэзышаггэхэм ащыцхуу нэбгырэ 20-р сэкьатныггэ зилхэм, нэбгырэ 35-р профессиональнэ еджаплэхэр кьэзыухыггэхэм ащыцых, зы нэбгырэр клэлабэ зилхэ ыкы шгхьэ-закьюу псэххэрэм якуп шыц.

Лэжбялн зимылэхэм зыпыхаштхэ
lofshén lěapkъ zэфshъхъафхэр кы-
хыхыгъэх. Ахэм ашыщых сатыур, мэ-
кьюмэш хызмэтыр (былым паштэ-
хэр, шагү бзыухэр хыгүгэнхэр, лэжбы-
гъэшлэныр, пцэжъыхехуныр), хыльэ-
хэр зешэгүгэнхэр ыкли автотранспортыр
гъэцэкклэжыгъэныр, шыгынхэр ды-
гүгэнхэр, мебель кыдэггэклыгъэныр,
нэмьклхэр.

БлэкЫгъэ 2010-рэ илъэсым къэралыгъо ІэпыІэгъу зэратыгъэхуу предпри-

ниматель лофшэныр непэ мыдэу зэхэ-зышэхэрэм ягугъу кэпшын плээкышт. Адыгэкалэ шыпсэу лофшэн зымилэгъ А. М. Лъэцэрыр былымхуным фежыгъ. Цыфхэм лофшэн ягэгъотыгъэ-нымкIэ кьулыкьум ритыгъэ субсидиэм-кIэ шкIэхэр, мэхэр, чэтхэр, чэтжьыхэр кьышэфыгъ. Продукциеу кьыхьыжы-ыр переработкэ шлыгъэным джы пыхъэ шпоигъоу зыфегъэхъазыры.

Лажбангэ зимиэлэггэ ыкИ 2010-рэ ильэсым субсидие зэратыггэ З. И. Бэрэ- тарым псууалгэ бэджэндэу ышти, тучан кызылэуиыггэ. Лажбангэ зимиэлэхэм апае аш зы юфшлэлгэ чыплгэ ыггэнэфатгэ.

Предпринимателзү 3. А Натэкьом 2010-рэ ильэсым субсидиеу ратыгэмкэ клэлэцлүйхү товархэр зыишишэхэрэ тучан кыызэлүйихыг, луйгэкэлышт товархэр кыызэлэуфэгэх. 2010-рэ ильэсым итыгэ-гьазз зы лөфшлэлэ члүплэ кыызэлүйихи, шакло ыштаг. лөфзү зыпыхыагэм фэдэ кыыклэклоным ыкли ар ыпэкэ лыгэкэ-клотэн ыльэкэлыным шэгүгүг.

Цыфхэм ЮфшІэн ягъэгъотыгъэным-

кIэ кьулыкIуэм 2009-рэ илгэсым субсидие зэритыгIэу кIуаджэу ХьальтIэкуае щыпсэурэ Г. Д. Батмэныр зыпкIытыныгIэ хэлгэу фэдэ кIыхыжыныным пас чэтхуным фежыаг. Субсидиеу ратыгIэмкIэ чэтхэр, чэтжыыхэр, тIхачэтхэр, лэжыыгIэ ыкIи псэолгэ цыкIу горэхэр кIыхсэфыгIэх. Непэ илIохэр ащ мIдгэу зэпгэагIэх.

2010-р э илгэсым тельгэтгэгэ програм-мэм илгээнфэцтгыгэ лэзныкыо пстэури гээцкэлжыгыгэ хуугэх икли програм-мэм тельгэтгэгэ ахышэу хабзэм кыт-тлупшыгыгэгэр икыу фэдизуу ал кыра-гээхэгэ. Ащ шуугагуу кытыгыгэр цы-фышгыхэ пчыагууу юфшлэным кыфэ-зыгээзжыгыгэхэмклэ нафэ кэпшын плээклышт. Адыгэкьалэ цышхуу нэбгы-рт 239-м зэрэпсэуштхэл кызыэрэлжы-штын ишыклэ-амалхэр зэрагыгыты-гээх, кьалэм юфшлэнымклэ ибэдээршы-плэ илыгыгэ плыыр-стырынымгэм кы-кличылгэ.

ДЖАРМЭКЪО Аслъан.

**Адыгэкъалэ щыІэ ЦЗН-м иди-
ректор.**

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр СЭХЪУТЭ Нурбый.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатынхэмкIэ кандидатхэр

**Кошхъэблэ
районымкIэ
зы мандат зилэ
хэдзыпIэ коеу
N 5-мкIэ кандидатэу
ТХЪАРКЪОХЪО
Мухъарбий
Хьаджырат ыкьор**

Льыгъэныгъэ зыфэсшIыр хэдзакIохэр!

Хэдзынхъу цыфэштхэм кIаухъу афэхъуштым бэкIэ елытыгъэшт республикэм къырыкIоштыр ыкIи цыфхэм ящыкIагъэ зыфэдэшттыр. Аужыхэрэр негъэ социальнэ кыныгъохэм, гумэкIхэм ахэтых.

Хэдзынхэр къызыщыблэгъэгъэ лъэхъаным негъэ Адыгеим хэхоныгъэшхэр ышIыгъэхъу къагъэ-лъэгъоным пэхъэх, народнэ хъызмэтым тапкIэ лъыкIотэныгъэхэр рагъэшIыштхъу, турист объекти-кIохэр атыштхъу цыфхэм ашIопы агъэхъу. Сенгъуе, сыдигъокIи къызэрэчIэкIыжыкIэрэм фэдэу, мызгъогуми ахэр Iогъэ къодыс кэ-нэжынкIагъэ.

Адыгеир лэжыпIэ зымылэхэр зыщыбэ, нэгъырэ тельгъэу цыфхэм фэдэу къалэкIахъэрэр зыщымэкIэ, пстэури зыщылэпIэ, коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм ятари-фэхэр зыщынхэ регионэу шыт. Ащ лъапсэ фэхъуэхэрэр нэрылэгъэх: экономикэр, кыныгъохэм ахэт, хэбзэ гъэорышIэным шIогъэ икIу къытырп.

УФ-м и Президентэу Д. Медведевм занкIу къылуагъэ къолъхъэ тын-Ихыным хабзэм илэгъэпIэ пстэур, хэбзэхъумэкIо органхэр, суд хабзэр зэрэзлышIагъэхэр, ащ лъапсэ шынгъончыгъэм кыкIы-ригъэчын зэрилэгъыштыр. А тхъамыкIагъэм бэнэныгъэ лъэш ешIылэгъэн фаеу къылуагъэ, ау Адыгеим хэти ащ щибэнырп. Къолъхъэ тын-Ихыным, тыгъо-ным, «мылIу къызэкIэгъэкIожы-ным» ехылагъэу СМИ-хэм зи къатхырп, заушIыгъэу шысых.

Экономикэм ыкIи правэм алъэ-ныкIокIэ къымыхъумэгъэхэ гражд-данхэр яфитыныгъэхэмр яшхъа-фитыныгъэрэ зэрагъэмыбэнэшъ-хэрэм кыыхэкIэу, политическэ гу-гъуемылIыныгъэм, гушыкIыным ыкIи шIошхъуныгъэхэм эскIи-убытагъэх, зи зыпхъокIын умылъэ-кIыштхъу къащыхъуэ. ЗэкIэри къэ-зыгъэкIыныжыкIэр хэбзэ струк-турэхэм яфэлэ-фэшIэ гъэцкIагъуу СМИ-хэр зэрагъэпсыгъэхэр ары.

ПшъэдэжIыжышхоу зыфалэгъ-гъужьэ, къыхахыштыр зыфэдэ-штым зэкIэри егушIысэхэ фае. Льыгъэныгъэ зыфэсшIыр хэдзакIохэр! Корпоративнэ сообщест-вэу хабзэр зыгъэкIэмытIушIыгъэ-ным нэмыкI ымыгъэгумэкIырым пэуцужыным фэхъазыр, Iофым хэшIыкI физилэ ыкIи IэпIэзэныгъэ ин зыхэлъ кандидатхэм шIуагъо-схэр зафэшIуыгъэхэ, шIо теклоны-гъэр къыдэшIуыштыр.

ГухэкI нахъ мышIэми, ащ фэдэ цыфыгъэ нэшанэ зыхэлъхэм негъэ бэрэ уарымыхылылэн ылэкIыштыр. Хабзэм хэтхэм янахыбэм шэны афэхъуыгъэх адегъэштэгъэныр ыкIи заушIэфэу шысынхэр, ашышын-нэгъэныр, дэубэдэшхъныр, тыгъо-ныр, пшъхъэ иIофхэр обществэм иIофхэм апэ ибгъэшIыныр. Льыгъэныгъэ зыфэсшIыр хэдзакIохэр! Сэ хабзэм хэшIыкI фысиI. Колхозник къызэрыкIом къышIы-ублагъэу Премьер-министрэм ыкIи Парламентым и Тхъамэтэ Iэ-натIэхэм анэсыжъуу шыIэныгъэм епхыгъэ кыныгъо пстэури къызэ-рысчыгъэх. ЗэрэслыгъэрэмкIэ, Парламентым ипшъэрлыгъэх: кы-ныгъохэм къэралыгъо еклолIагъэ афэшIыгъэныр; экономикэм иот-раслэ пстэури, анахъу лъэкIэ про-ектэу «АПК-м хэхоныгъэ егъэ-шIыгъэныр» зыфиIорэм тегъэпсы-кIыгъэу къуаджхэм, Iэпылэгъу афэхъуыгъэныр; лъэкIэ ыкIи меж-конфессиональнэ зшIуныгъэхэм япхыгъэ кыныгъохэм лэшIэу анаIэ тыригъэтыныр.

А зепстэур зшIохыгъэным пае, льыгъэныгъэ зыфэсшIыр хэдзакIохэр, шIуиIэпылэгъу сищыкIагъэ. СыдигъокIи шIуицихъэ кысте-жъугъэлын шIуыгъэкIыштыр. Депу-тат симыгъэхъуным пае, джыр хабзэм административнэ кIочIэ пстэури егъэфедэ.

Мы материалхэр ынкIэ хэмылэгъу къыхэтIуытэгъэх.

**Къалэу
МыекъуапэкIэ зы
мандат зилэ хэдзыпIэ
коеу N 15-мкIэ
кандидатэу
УДЫКIЭКО Татьяна
Валерий ыпхъур**

1972-рэ илгъэсым къалэу Мые-къуапэ сыкышхыгъу. Адыгэ къэралыгъо университетым хыса-пымкIэ ыкIи информатикэмкIэ ифакультет къэсыухыгъ. Мые-къопэ къэлэ гурт общедобразова-тельнэ еджапIэу N 15-м илгъэс 19 хъугъэу кIэлэгъаджэу Iоф шысэ-шIэ. 2007-рэ илгъэсым къышIы-ублагъэу а еджапIэм идириктор сы-ригуадз. Шхъэгъуэ сIи, сызыдэ-кIуагъэр илгъэс 20 хъугъэ, зы кIалэ сепIу. Политическэ партиеу «Пра-вое дело» зыфиIорэм сыхэт.

СызэрэкIэлэгъаджэм елытыгъ-гъэу, социальнэ куп зэфэшхъаф-хэм ахъхэрэ цыфыбэм салукIэнэу мэхъу. Зыгорэм къысфиIотэныр имышIыкIагъэу, ахэр зырихылыл-хэрэ кыныгъохэм дэгъоу сачы-гуау. Арышъ, хэдзынхэм япэгъокI бэнэныгъэм ыкIи ащ ыуж лъыкIо органхэмр общественностымр анаIэ тырадзэу зшIуахын фэе Iофыгъохъу къуоцухэрэм ахэлэ-жыгъэныр граждэныскэ пшъэр-лэгъу зыфэсшIыгъужы.

Хэдзынхэм япэгъокI сиплатфор-мэ ипринцип шхъалэгъуу шытых ыхэкIэ зигугъуу къышIысшIышт лэныкIохъу сидепутат IофшIэн зыфэзгъэлэгъэштхэр.

КIэлэцIыкIу ыкIи ныбжьыкIэ кыныгъохэр:

— цыфым ишIэныгъэкIэ зэ-рар къыфэзыхъыр лэныкIохэр дэгъэзыжыгъэхэм фэлэжэрэ ныбжьыкIэ объединениехэм аде-гъэштэгъэныр, скейт-парк, спор-тивнэ-оздоровительнэ площадкэ-хэр гъэпсыгъэхэр;

— унэгъо ныбжьыкIэхэм Iэпы-Iэгъу афэхъугъэныр;

— гурыт ыкIи апшъэрэ еджа-пIэхэр къэзыухыхэрэм IофшIэн зэ-рагъэгъотын алэкIыныу гъэпсы-гъэныр;

— сабий ИгыпIэхэр гъэпсы-гъэнхэр ыкIи сабий ИгыпIэхэр къащызэулыгъэхэм пае псуалъ-хэр гъэкIэжыгъэхэр;

— ыпкIэ хэмылэгъу кIэлэеджа-кIохэм зэреджэштхэ тхылхэр ара-тыхъу гъэпсыгъэныр.

Пенсионерхэм ыкIи япсауныгъэ изытет елытыгъэу Iоф зышIэн зымылэкIыхэрэм апае:

— коммунальнэ фэлэ-фашIэхэм ауасэхэр тыгъэнхэмкIэ фэгъэкIотэ-ныгъэ шIыкIэу шыIэхэм ахэгъэхъо-гъэныр;

— сэкъатныгъэ зилэхэм ыкIи жы хъугъэхэм Iэпылэгъу ятыгъэ-ным тельгъэгъэ чыпIэ програм-мэ зэхэгъэуцогъэныр;

— сэкъатныгъэ зилэхэмр пен-сионерхэмр лэжыпIэ зэрагъэгъо-тыным пае Iэпылэгъу афэхъугъэныр;

— япсауныгъэкIэ IофшIэн амал икIу зымылэхэм волонтерскэ шIы-кIэм тетэу Iэпылэгъу зэраратырым хэхоныгъэ егъэшIыгъэныр;

— сэкъатныгъэ зилэхэм ыкIи жы хъугъэхэм яшIоигъоныгъэхэм атегъэпсыкIыгъэ клубхэр зэхэгъ-гъэнхэр.

Адыгеим шыпсэурэ пстэури яфэшошэ шыкIэ амал тэрэз ягъэгъотыгъэн фае.

Къэслогъэ пстэур шыIэныгъэм шыгъэцэкIэжыгъэным пае зшIо-хыгъэн фаеу къыкIокIырэр бэ. Сэ кIуачIэм сышIыкIэрэп, кIэщкIо-ныгъэ икIуи схэлъ ыкIи тиобше-ствэ Iэпылэгъу сыфэхъуным сыфэ-хъазыр. А Iэпылэгъу шIуагъэу къытыштыр бэкIэ нахыбэгъэшт 2011-рэ илгъэсым гъэтхэпэм и 13-м шыIэшт хэдзынхэм сикандидатурэ шIо къащызидежъугъагъэштхэ.

Льыгъэныгъэ кышIуфэзышIэу УдыкIэко Татьяна Валерий ыпхъур.

Сабыим ышхырэм елъытыгъ...

**Непэ сыхъат зытфыхырэ
еджапIэм цылэрэ сабыир
шхэн зэрэфаем зыпар
ехъырэхышхэрэп. Шхы-
ныгъо фабэ ащ IэкIэхъан
фае. Ышхырэм елъытыгъ
сабыим ипсауныгъэ зы-
фэдэшттыр. Адэ, кIэлэ-
еджапIэхэм ягъэшхэн
сид изытет тиресубли-
кэкIэ?**

Адыгэ Республикэм псауны-гъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Ми-нистерствэ идокладэу «АР-м шыпсэухэрэм япсауныгъэ изы-тет» зыфиIорэм къызэрэщIорэм-кIэ, мы аужырэ илгъэсипшым сабийхэм япсауныгъэ изытет хэпшIыкIэу нахъ дэй хъугъэ. Анахъу хагъэунэфыкIырэр хэ-ужыныхыгъэу узхэр арых.

КIэлэцIыкIу зихэхъогъухъу сымаджэхэрэр илгъэс кэс на-хыбэ мэхъу. Ахэм нахыбэрэ къаузыхэрэр нэгъу-кIэти, къушхъэ-лыпшIэ, жы къэша-пIэхэм, нервнэ системэм, нэм, лым япхыгъэ ыкIи зэпахырэ уз-хэр арых.

Специалистхэм къызэралорэм-кIэ, гъэсэныгъэм иучреждение-хэм негъэ кIэлэеджапIэхэр зэрэ-щыгъэхэрэ шIыкIэр кIэлэцIы-кIухэм япкышIол хэхоным те-гъэпсыхыгъэп. Ашхырэм ныб-жьыкIэхэм япсауныгъэ къыухъу-мэным ичIыпIэкIэ, зэрар арихъу бэрэ кыыхэкIы. Цыфхэм яфиты-ныгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкIэ Федеральнэ къулыкIуэм и Гъэо-рышIапIэу Адыгэ Республикэм итымр гъэсэныгъэмр шIэны-гъэмрэкIэ Министерствэмрэ

уплэкIунэу зэхашагъэхэм къы-зэрагъэлъагъорэмкIэ, анахъ шы-кIэгъэ шхъалэгъу шытых еджапIэ-хэм ачIэт пшъэрхыапIэхэр икIу фэдизуу зэрэзтемыгъэпсыхы-гъэхэр. Ахэм яматериальнэ-тех-ническэ базэ жы хъугъэ, Iоф ащызышIэхэрэр ясэнэхъаткIэ ащ темыгъэпсыхыгъэхъу бэрэ кы-ыхэкIы. ЕджапIэм епхыгъэу шхы-ныгъохэр къэзышIырэ организа-цией Iоф шызышIэхэрэри яIоф-шIэн темыгъэпсыхыгъэхъу бэрэ мэхъу. ЕджапIэ-шхапIэми, нэ-мыкI организациеу еджапIэхэм яшхыныгъо стырхэр къызыша-шIыхэрэми яIофышIэхэр бэрэ зэблахъу.

Непэ республикэм еджапIэ итэп тIогъогъо шхыныгъо стыр шарагъэшхъу. Еджэгъу уахътэм ыуж еджапIэм кээнэжырэ кIэлэцIыкIухэр зышхыгъэ груп-пэхэм негъэ щэгъогъо шхын стыр ашягъэшхыгъэн фае, ау ари зышагъэцакIэрэр макIэ.

КIэлэеджапIэхэм арагъэшхы-рэм япсауныгъэкIэ зэрар кэзы-хышт пкыгъохэр хэмылхъу, шхыныгъо къабзэу пфэлэштэп. Нахыбэрэм гъомылапхъэм ыуасэ елытыгъэу ары ашхы-штыр зэрэзэхэгъуоцорэр нахъ, кIэлэеджапIом ыпкышIол хэ-хъонымкIэ ищыкIэгъэ шхыны-

гъохэр зэралэкIэхъаштхэр арэп.

ЕджапIэхэм яшхапIэхэм ыкIи ябуфетхэм ащыпщэшт гъомы-лапхъэхэр Роспотребнадзорым АР-мкIэ игъэIорышIапIэ кы-гъэнэфэнхэ фае, ау ащ тетэу зэ-кIэми яIофшIэн зэхашэ пIон плэкIыштэп.

**Республикэм иеджа-
пIэхэм ащыщэу непэ
пшъэрхыапIэ-шхапIэ зи-
лэр 91-рз нылэп. Ар
еджапIэхэм япроцент 60
мэхъу. Буфет зилэр
еджэпIэ 42-рз, зэкIэ
еджапIэхэм ар процент
27-рз нылэп. ЕджэпIэ 15
нылэп шхапIи буфети зы-
хэтыр. КIэлэеджапIэхэр
цыгъэшхэгъэнхэм
тегъэпсыхыгъэ унэр
еджэпIи 4-м ялэп. Ахэр
къалэу МыекъуапэкIэ гу-
рыт еджапIэу N 24-р
ыкIи ублэпIэ еджапIэу
N 26-р, Красногвардей-
скэ районымкIэ ублэпIэ
еджапIэу N 18-р, Шэу-
джэн районымкIэ гурыт
еджапIэу N 10-р арых.**

**ЕджапIэхэм апае пшъ-
рыхъэрэ базовэ комби-
натхэр зилэр Мыекъопэ
закъу нылэп. Арэу шыт-
ми, агъэшхэрэ кIэлэцIы-
кIухэм ахэхъуагъ ыкIи
ахэм япчыагъэ 37705-м
нэсыгъ. Ар зэкIэ кIэлэ-
еджапIэхэм япроцент**

**(процент 37-рз),
МыекъуапэкIэ 4060-рз
(процент 27-рз), Джэд-
жэ районым 50 (процентрэ
ныкIорэ), Теуцожь рай-
оным кIэлэеджэпIэ 90-рз
(проценти 5) ащагъашхэ.**

РеспубликэмкIэ еджапIэм шарагъэшхырэ ыуасэ зэблэхъу-гъэ хъугъэп, пчэдыжышхэм — сомэ 15, щэджэгъуашхэм сомэ 27-рз атефэ.

1999-рэ илгъэсым ичъэпыогъу мазэ УФ-м и Правительствэ ыштэгъэ унашъоу «КIэлэеджа-кIохэм икIу фэдизуу йод зэра-лэкIэмыхъэрэм епхыгъэ узхэр къаымызынхэм пае шIэгъэн фа-ехэм яхылапIагъ» зыфиIорэм елытыгъэу, республикэм икIэ-лэеджапIэхэм арагъэшхырэ гъо-мылапхъэхэр йод зыхэлъ шы-гъукIэ ашIых.

**КIэлэцIыкIухъу нэгъу-
кIэти уз гъэтылыгъэ-
хэр зилэхэр хэушхъа-
фыкIыгъэу зышагъашхэ-
хэрэр Адыгэкъалэ
иеджапIэхэмрэ Красно-
гвардейскэ районымкIэ
гурыт еджапIэу N 6-мрэ
арых нылэп.**

**Республикэм иеджэпIэ
60-мэ ащышхэрэ кIэлэ-
еджапIэхэм хэушхъа-
фыкIыгъэу щэ араты.**

ИкIыгъэ илгъэсым Адыгэ Рес-публикэм 2011 — 2013-рэ илгъэсхэм ателъытагъэу целевой программэу «ЕджапIэм шыгъэ-шхэгъэнхэр» зыфиIорэр АР-м иминистрэхэм я Кабинет ыштагъ. Аш пшъэрлыгъэ шхъалэгъу иIэр кIэлэеджапIэхэм ашхырэм япса-уныгъэ ыгъэпэтыным, уз къа-фимыхыным тегъэпсыхыгъэ-ныр ары.

**КIэлэеджапIэхэм ягъэ-
шхэн зэкIэмкIи сомэ
миллиони 113-рз мин
758,3-рз пэлухъашт. Ащ
щыщэу республикэ бюд-
жетым сомэ миллиони
10 кыкIышт, чыпIэ бюд-
жетхэм (район ыкIи къа-
лэхэм) сомэ миллиони
103-рз мин 758,3-рз а
Iофтхъабзэм пэлуагъэ-
хъашт.**

Программэм лэныкIоу зэфэ-шхъафхэр къыделъытэх. Ахэм ащышхы еджэпIэ-шхапIэхэм япшъэрхыапIэхэм ыкIи буфетхэм яматериальнэ базэ зтегъэпсы-хыгъэныр, ящыкIэгъэ гъэучы-лалэхэр ыкIи нэмыкI псуалъгъэ-хэр афэщэфыгъэнхэр. ЕджапIэ-хэм зэкIэми щэм дакIоу бжы-хъэм ыкIи гъатхэм витаминхэр ятыгъэнхъу мыщ къыделъытэ. КIэлэеджапIэхэм афэпшъэрхыэ-хэрэр зэнэкIокIу шIыкIэм тетэу къыхахыгъэнхэм ыкIи нэмыкI лэныкIуагъэм программэм ына-лэ атыредзэ.

Целевой программэу 2011 — 2013-рэ илгъэсхэм ателъытагъэр гъэцэкIагъэ хъумэ, кIэлэеджа-кIохэм ягъэшхэн нахъ дэгъоу зэ-хашэн алэгъышты, шхыныгъо стыр зылэкIэхъэрэ сабийхэм япчыагъэ нахыбэ хъушт, нахъ шхыныгъо дэгъухэр зихэхъогъу-хэм алэкIагъэхъанхъу амал шы-лэшт, кIэлэцIыкIухэм япсауныгъэ зэрар езымыхышт гъомылапхъэ-хэр арагъэшхыштых.

СИХЪУ Гоцнагъу.

*Сурэтыр Iэшынэ Аслъан
тырихыгъ.*

Цыфыгъэ шапхъэр ибзыпхъ, шIэныгъэр илэжъыгъ

Уишгъэ епIощтмэ — цыхъэшIэгъу

Хъар уиIэмэ — уипкъэу

Ул узымэ — гукIэгъу

Гъогу утетмэ — ныбджэгъу

ШIэныгъэм фэбгъазэмэ — учIэжъыгъу

Лъфыгъэ Iушгъаб, шыпхъу гуфаб.

Илээс заулэкIэ узэкIэлэ-бэжмэ, мы гушыIэхэр «Адыгэ макъэм» кыыхуытыгъагъэх, ахэр зыфэгъэхыгъагъэхэр «адыгэ филологием инаукэ хъалэлэу» шылэжъэрэ Шхъэлэжъэ Дарико. Сыусаклоу шытыгъэмэ, мы гушыIэхэр поэмэ псау сшыныгъэхуу сшIошIы, ау ащ ычIыпIэкIэ филологие шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, гуманитар ушэтынхэм апылIэ Адыгэ республикэ институтым литературэмкIэ иотдел инаучнэ IофышIэ шхъаIэу Шхъэлэжъэ Дарико игъашIэ изы Iахъ шыу-шыгъэгъозыт.

Дарико идунэтететекIэкIэ шырыт, цыф рэхъат, кыдэ-мыхъун, фэмышIэн шIошIы-рэм зыфиукIыжырэп, гугъэ нэпцIхэм зыдаригъэхыхырэп. ИакыIрэ игушысэрэ зэди-штэу мэпсэу, зыпыхъэрэ Iофым гуетныгъэ фыриIэу ыкIэм не-гъэсы. НэмыкIхэм шIоу, дахъу къадэхъурэм гуахъо хегъуатэ. Ежъ илофшIэнкIэ зэпхыгъэр ли-тературэр арышгъ, ащ кIэу кы-хахъэхэрэм алъэплъэ, зэхефых, цыфхэм алъэгъэлэсых.

Бэрэ зэхэпхыт «Цыфыр зэрэхъуштыр цыкIуэзэ къэна-ф» алоу. УехъырэхъышIэжынэу шытыгъэп кIэлэгъэджэ уна-гом кыихъухъагъэу, тхылъыр зипIэшъагъэу къэтэджыгъэ пшъэшъэжыем шIэныгъэм игъогу зэрэхыштым. Ары ыкIи еджапIэр кызеухым кIэлэгъэджэ институтым зы-кIыфигъэзэгъагъэри.

НыбжыкIэ дэдагъ Шхъэлэжъэ Дарико студентмэ яса-тырэ хэтэу адыгэ литературэм еплъыкIэу фыриIэр, гупшысэу ригъэшIэхэрэр научнэ-прак-тическэ конференциехэм къа-хильхъэхэ зэхъум. Ежъ шIэны-гъэлэжъыи анахъ гукъэкIыжъ тхъагъоу ишыIэныгъэ кыхи-гъэщырэмэ ащыцI кIэлэгъэ-джэ институтым зыщеджэгъэ илгъэхэр. А лъэхъаным груп-пэ зэфэшъхъафхэм арысхуу ин-ститутым щеджэщыгъэх зигъогупэ наукэм фэгъэзэгъагъэ-хуу, непи лъэпкъ зэхашIэм зы-гъогу тыришагъэхуу литерату-

рэм, IорыIуатэм, бзэм, этногра-фием якIэугъоякIохуу, шIэны-гъэлэжъыцIэр къэзылэжыгъэ-хуу Блэгъожъ Асыет, Ергъу-къу-ЩэшIэ Шамсэт, Унэрэкъо Рае, ХъэдэгъэлIэ Айтэч, Цуе-къо Нэфсэт, Шхъэлэжъэ Да-рико. Ахэр зыкIырыпIынхи, щысэ зытырахыни шыкIэщты-

«Шхъафитныгъэм фэбэнэгъэ бзылфыгъэхэм яобраз» (1979-рэ ил.), «О некоторых особен-ностях решения проблемы женской эмансипации в адыгей-ской литературе» (1985-рэ ил.), «Женщины — участницы вой-ны» (1985-рэ ил.). А щысэхэм къагъэлыгъо шIэныгъэлэжъым гъэхъэгъэ гъэнэфагъэхэр илэ-хуу, наукэм апэрэ ушэтынхэр цишIыгъахэхуу гуманитар ушэтынхэм апылIэ Адыгэ рес-публикэ институтым иотдел кызыраштэгъагъэр.

Шхъэлэжъэ Дарико творче-скэ кIуачIэу хэлъыр мыщ дэ-жыым институтым щигъэфе-дагъ ыкIи «Эволюция художе-

жыгъэу афишIыгъэм Шхъэлэ-жъэ Дарико шIэныгъэлэжъхэм ясатырэ пыгъэу хагъэуцагъ.

Дарико шIэныгъэлэжъ кы-дыеп. Шу альэгъурэ, агъэ-лэпIэрэ, уасэ зыфашIырэ Iо-фышI. Ащ ишыхъагъы шытхуу тхылъхуу зипчъагъэкIэ лъы-тэгъуаеу илгъэс зэфэшъаф-хэм кыфагъэшышагъэхэр. ШIэныгъэлэжъым илофшIакIэ шхъэшъорыкIо-теурыкIуагъэ хэлъэп. ТхакIом итворчество Iоф дишIэ зыхъукIэ зэхэфыгъэ-зэфэхысыжъ гупшысэу ышIы-хэрэм къагъэлыгъо хэщэ-дэ-щае имыIэу историко-литера-турнэ гъэпсыкIэм тетэу тхыгъэ пэпчъ зэрэзыхыфэр. Литературэм хэхъоныгъэу ышIыхэрэм уалыплъэзэ зитворчество уздэлэжъэрэ тхакIохэм кIэу къалэ-кIэлырэ пэпчъ зэхэпфы-мэ, уитхыгъэ уелэгъэжыгъэ гъунэм нэбгъэсыныр IэшIэх дэдэп. Ау ар кы-дэхуу шхъах зымышIы-рэ шIэныгъэлэжъым. Зы гукъэкIыжъ шыушыгъэ-гъозэн. Пэнэшыу Сэфэр иубилей фэгъэхыгъэ научнэ-практическэ кон-ференциеу тиинститут ыгъэхъазырыгъагъэм Шхъэлэжъэ Дарико до-клад шхъаIэу «ТхакIом ишыIэныгъэрэ итворче-скэ гъогурэ» зыфиIорэр кышшишIыгъагъ. Конфе-ренцием ыуж Пэнэшыу

Сэфэр мырэуштэу ылогъагъ: «Мы бзылфыгъэм икIэрыкIэу сишыIэныгъэ гъогу непэ си-гъэкIужыгъэ. Уемызэщыжъэу улъыхъогъэн фае, Дарико. Сэ сшыгъупшъэжыгъэхэри о къэб-гъотыжыгъэх. СишыIэныгъэрэ сиIофшIагъэхэмрэ сябгъэ-хъопсэжыгъэ. Тхъауегъэпсэу». А осэ иныр Дарико илофшIагъэ гуетныгъэу хильхъэрэм, екIо-лIакIэу IофшIэным фишIырэм кыфахыгъэ. Джащ фэдэу Пэ-рэныкъо Розы ЩэшIэ Шамсэ-ти ятворчество Iоф дишIагъ, афэгъэхыгъэ тхыгъэхэри кы-хиутыгъэх.

ШыIэх цыфхэр илгъэхэм адакIоу ягупшысэ кыIыхуу, ашIагъэр рагъэкъоу, зыфэрэ-зэхъхуу чыпIэ итысхъажъхуу. Ау Дарико уахъгэм епсыхъэ, икъэлэмыпэ нахъ чан мэхъу, игупшысакIэ зеушъомбгъу, игъэхъагъэхэм ахэхъо.

Мы аужырэ илгъэхэм итхы-лпыкIэу «Адыгэ художественнэ псалъэм ыкIуачI» зыфиIорэр

кыдэкIыгъ. Тхылъыр тхакIо-хуу КIэрэщэ Тембот, Iэшпынэ Хъазрэт, Нэхэе Руслъан, Теу-цожъ Хъабиб, Мэхъош Руслъан, Хъалыш Сэфэрбий, Къуи-къо Шыхъамбий ящыIэкIэ гъогурэ атыгъэхэмрэ язэхэфын фэгъэхыгъ.

Тхылъыр итеплъэкIэ зэрэ-гохыым фэд ыкупкIи. ТхакIо пэпчъ ылэжыгъэр фыкIиу-гъуаеу, хронологие шIыкIэмрэ историко-литературнэ гъэпсы-кIэмрэ атетэу гупшысэ куурэ зэфагъэрэ ахэлъэу атыгъэхэр зэхефых, зэфэхысыжъхэр ешIых. ШIэныгъэлэжъыр шIэн фаеу шыIэмэ къапкырыкIызэ итхыгъэ уналэ тырыуегъадзэ: «ТхакIохэм яхэхъоныгъэхэр цылакIэм ежъхэм ашхъэкIэ дэгъоу ашIэрэм, апэкIэжыгъэм, агукIэ зэхашIэрэм епхыгъэ шыпкъэу тхылъыр гъэпсы-гъэми, тхакIохэм ятворчество гъунэм нэсэу зэхэфыгъэ ху-гъэп».

Илгъэ бэдэдэрэ зэжагъэхуу «История адыгейской литера-туры», «Адыгэ литературэм итарихъ» зыфиIохуу институ-тым кыдыгъэкIыгъэхэм уры-сыбзэкIи, адыгабзэкIи ащ илоф-шIэгъагъэ къадэхъагъ. Хэхэс адыгэ ныбжыкIэхэм апае агъэхъазырырэ «Реджэнхуу тхылъым» ишыпкъэу дэла-жъэ. Дарико лъэпкъ литера-турэм, наукэм шыпкыагъэу афыриIэм изы шыхъат моно-графиякIэу «Русско-адыгские литературные связи» зыфиIоу ыгъэхъазырыгъэр.

ШIэныгъэлэжъым научнэ-популяризаторскэ IофшIэныр IэкIыб ышIырэп. Радиом, те-левидением IэпыIэгъушIоу яI, къэтынхэм чанэу ахэлажъэ, лъэпкъ Iофыгъоу къалэтыхэрэм хэшIыкI зрафыриIэр хэлъа-гъоу игупшысэс къагъэушIы. Лъэпкъ гъэзетым инэкIубгъо-хэм Шхъэлэжъэ Дарико итхы-гъабэмэ уащыIокIэ ыкIи гу-лэмытэн плъэкIырэп мы зи-гугъу тшIырэ шIэныгъэлэжъ бзылфыгъэм илэклоцI дунае зэрэгъунэнчъэм, игушъхъэ лэ-жыгъэ зэрэбаим, наукэм фи-шIэщтым шхъас зэрэфимы-шIырэп.

Дарико игухэлъышIухэр кыздигъэхъунымкIэ шIыкIэ дахэхэр кызырэгъотыштым пэч хэлъэп. ИшIоигъоныгъэхэр кыдэхъухуу, ишIушIагъэмэ кыфагъэзэжъэу, гъэшIэ кIыхъэ илгъэу институтым шылажъэ-хэрэр фэлъаIох.

АГЪЫРДЖАНЭКЪО
Симхъан.

Филологие шIэныгъэхэм-кIэ кандидат, гуманитар ушэтынхэм апылIэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэщэ Тембот ыцIэкIэ шы-тым инаучнэ IофышIэ шхъаI.

Сурэтым итыр: гуманитар шIэныгъэхэм апылIэ Адыгэ республикэ институтым илофышIэхэм Дарико ахэт (сэмэгумкэ укIыкIымэ — ятIонэрэу щыт).

гъэхэп. Янасып кыыхыгъэ кIэлэгъэджэ шIагъохуу Даур Хъазрэт, Къуныжъ Мыхъамэт, Шхъэлэжъэ Абу рагъэджэнхуу.

Хэтрэ цыфшIэныгъэ ежъ зэрэфаем фэдэ дэдэу ыгъэпсышъурэп. Наукэм зы-лэпэ хэзыщэгъэ ныбжыкIэу Шхъэлэжъэ Дарико институ-тыр кызеухым, зыфеджэгъэ кIэлэгъэджэ сэнэхъатми, зыфэ-щагъэ хуугъэ наукэми афэлэ-жэнэу хуугъэп. Ау инасып кыыхыгъэ шIэныгъэу ыгъоты-гъэр илгъэпкъ культурэ фигъэ-IорышIэнэу. Лъэпкъ культурэм и Гупчэ методистэу щыри-гъажы илофшIакIэ елпытыгъэу агъэкIуатэзэ тхъаматэми игуа-дзэу илгъэс пшIыкIубгъэм Iоф-щишIагъ. Сыд фэдэ IэнатIэ зегъэцакIэми, лъэпкъ литерату-рэм ыумэхыгъэ Дарико наукар IэкIыб ышIыгъэп. Адыгэ бзы-лфыгъэм иобраз фэгъэхыгъэ статьяхэр сборникхэм, журнал-хэм илгъэс зэфэшъафхэм къа-щыхиутыгъэх. Ахэм ащышых:

ственной концепции личности женщины в фольклоре и литературе» ыIуи зэджэгъэ диссер-тационнэ IофшIагъэр Адыгэ кыралыгъо университетым кышшигъэшъыпкъэжыгъэ. Да-рико итворческэ гъогу зэрэщы-тэу зэрипхыгъэр литературнэ критикэмрэ наукэмрэ. 2001-рэ илгъэсым адыгэ бзылфыгъэм гъогу хыльэу кыкIугъэм зэ-хэфынэу рагъэшIыгъэхэр зы-лэпсэ монографияеу «Исто-рико-типологический анализ женских образов в фольклоре и литературе» зыфиIорэр кы-дегъэкIы. Ащ дакIоу тхакIохуу КIэрэщэ Тембот, Iэшпынэ Хъа-зрэт, Нэхэе Руслъан, Къуи-къо Шыхъамбий, Мэхъош Руслъан ятворчество изэхэфын Iоф де-шIэ ыкIи ахэр гупшысэ инрэ зэфэхысыжъ куурэ зыхэлэ тхыгъабэхуу илгъэс зэкIэлъы-кIохэм сборник зэфэшъаф-хэм, журналхэм, гъэзетхэм къа-щыхеуты. Лъэпкъ критикэмрэ литературэшIэныгъэмрэ лэ-

Ермэлыкъхэр щыIэщтгохэп

Зыгъэпсэфыгъо мафэхэм Мыекъуапэ щыIэщтыгъэ ермэлыкъхэр зэхамыщэнгохуу къэлэ администра-цием ипащэ унашъо ышIыгъ.

Предпринимательствэ цы-кIум ыкIи гурытым хэхъоны-гъэ ягъэшIыгъэнымкIэ къэлэ

администрацием и ГъэIоры-шIапIэ илофышIэхэм зэфэхы-сыжъэу ашыгъэхэм кызыра-

гъэнэфагъэмкIэ, мы аужырэ лъэхъаным кызырэгъуыIы-гъэм кыыхэкIэу, гъомылапхъэ-хэм ащыщхэр, анахъэу хэтэ-рыкIэхэмрэ пхъэшъхъэ-мы-шъхъэхэмрэ, ермэлыкъым шы-пщэнхэ плъэкIышIтэп.

«Унашъоу щыIэр охътэ гъэ-

нэфагъэм телъытагъ. Сыда Iломэ жы чыIэм, осе ошхи уахэтэу ушэныр кыны, сатыур зэхэщэгъошIоп. Кызырэфэбэ-жыгъэм лъыпытэу ермэлы-кыым илофшIэн Мыекъуапэ щырагъэжъэжышIт» — кы-таIуагъ ыпшъэкIэ зигугъу кы-щытшIыгъэ ГъэIорышIапIэм испециалистхэм.

Синоптикхэм кызырэгъу-рэмкIэ, джыри Адыгеим кыы-щесыщт. ЧыIэр чэным град-ус 15-м, мафэм термомет-рэм кыгъэлэжъоштыр гра-дуси 6 — 8-м атетын ылъэ-кIышIт. Жыбгъэр зы секун-дэм метрэ 25-рэ илгъэшыгъэу къепщэщт.

КИАРЭ Фатим.

ЛЪЭГЪО НЭФ

**«ШьомпIэжхэр хьа-
цIэ-пIэцIэ мэхьаджэх: шха-
клох, чэщырэ мэтыгдох,
мафэрэ мэхьыех...»**

В. Даль

Бжыхэ чэщ шIункI. Шы-
блэр шынагъоу Фэрэ кIыб шэ-
гъуагъо. Шьханыгъупчэ Iу-
шэикIыгъэм кыдихырэ жьы
чъыIэм шьхэджашьор пехы.
Чыерэп Иляс. Гушшысэ хьы-
лэмэ ахэт. Илэс пчъагъэм
тхьагъоу илагъэр зы мафэIэ
сапэ хьугъэ. Стыгъэ. Уашьор
кыфэхыгъ. Чыгур кысысыгъ.
Жъуагъохэр кощыгъэх.

Зэ дэпкэ чъыIэу зыкIэрытым
Iэ шэфэ. Зэ кэтысышэ, ыльэ-
гонджэ одхэр пыгъу ефырзых.
Гондэр. Гушшысэхэр Iасэхэ-
рэп. Зымы ишIуагъэ кыкIы-
рэп. Плыр-стыр нахь кы-
зкIэблэ...

Изаку. Джи илэс IокIи-
шым зехъу уж кышIэгъэ кьод-
ый зэкъоныгъэм тхьамыкла-
гъоу зэрихэрэр. Гуащэ ытыш
кьэт. ЕшIэ ишъхэгъусэ кьинэу
телъыр, ау кытеорэп, кы-
кIэупчIэрэп. Бэшагъэу Iымырэ
шъузымрэ агу зэщыкIыгъ, зэ-
шIокIодыгъэх. Зэгорэм шIу-
лэгъуныгъэ азыфагу илыгъэ-
ми ашIэжырэп. КIэлэ закъоу
яIэми, Тимур, бэрэ зэрипхы-
гъэхэл. Иофыр зытетыр кыгу-
рыIоным зынэсым, ари ябгъу-
кIоу фежыагъ. Илэсым зэ, Iло
кьахэхэ. Зы гушылэ фаби яни,
яти квариIорэп. ТIэклурэ шэ-
сышэ, ышъхэу пасзу джашьо
хьугъэм (ятэ дихьыхыгъ) Iэ
щэфэшэ, «сэ Иофхэр сIэх»
елошэ, екIыжы. Ятэ IэнатIэр
Iахи, хьапс зэхъу уж, пый
шыпкэ кыфэхыгъ.

... Сыда сызфышIэр? Сыда
дунаим сызфитетыр? Заор за-
ухым, псаоу чылэм кьэIо-
жыгъэ зырызэм Иляс кьахэ-
фагъ. Iлы зишIугъу. Ытамэхэр
лягэх, ынатIэ шъуамбгъо, фы-
жы, ынапцэхэр Iужьух, шIу-
цIэх. Ынэхэр хьалэлэу, ау пы-
тагъэр, Iлыгъэр кьакIэшэу ма-
плэх. Сид епIолIэн, псэлъы-
хъу, хьопсагъу. Гуащэ ыныбжэ
Iэклэ блэIэу ежъыгъагъ. Зыхэ-
дэни шыIэжыгъэп. Иляс тхьа-
матэ ашыгъ. Гуащэ колхозым
ибухгалтер. Иляс Гуащэ иIоф-
шIакIэклэ, иплэаIэклэ, иIокIэ-
шIыкIэклэ ыгу рихыгъ; ыбг
псыгъо, ыбгэ лягэхэр, ынэ
нагъоу гушIубзюу плэхэрэр.
Сид кьин тхьаматэр хэфагъэ-
ми, Гуащэ хэкIыплэ кыгъо-
тыштыгъэ. Шыпкыагъэ хэлъу,
хабзэри ымыукоу Иофхэр зэ-
рихэщтыгъэх.

Зэгорэм Мосэшхор, колхо-
зым икIадовой тесыр, кьелу-
шэжыгъагъ.

— Сэлъэгъу, ори уфай,
ежыри кыпфай, сыда Гуащэ
кызфэмьшэрэр? Ори укIэлэ-
жэп. Ежымы кьэгагъэхэр
кыпхытэкъуху фежыагъ. Не-
уш, неушмыкIэ тхьапэ шэплэ
дахэхэр гъужыштых. Кьутэмэ
пIанэхэр кьэнэштых.

Ежэ зэриIоу пшъашьэр
псынIэу псэлъыхьом кьезэ-
гъыгъэп. Мосэшхори (ар Гуа-
щэ янэшыгъ) Иофым хигъэ-
хыагъ. Ау Гуащэ гузажьорэп.
Ары паклошэ, ыпэрэм фэмь-
дэу ишэн-зекIуакIэхэр зэбли-
хьугъэх. Иоф илэмэ кабинетым

ехьэшэ (ари зыгорэ чIэсэу ты-
регъафэ) еупчIышэ, кычIэ-
кIыжы. Ыпэклэ, пчыхэр хэ-
кIотагъэ хьумэ, Иляс имашы-
нэклэ ащэжыштыгъ. Джи ар
хэкIыгъ: бэшагъэу сид тхьа-
матэм еIокIи, пшъашьэр маши-
нэм феппэIэжырэп. Енэгъу-
ягъо зыгорэ Гуащэ ыгу рихы-
гъэклэ, мэгуэмкIы Иляс. Чэщ
мычъыери нахьыбэ хьугъэ.
КIэклэу кьэпIон хьумэ, бухгал-
тер дахэр тхьаматэм шIу ыльэ-
гъугъ, ашыкэ фэхьугъ.

Зэгорэм, гъэмэфэ маф, ты-
гъэр конторэм ышъхыагъ дэдэ
мэшIошхоу шызэкIэблагъ. Жьы,
пси шыIэп. Къуаджэр кIым-
сым. Тхьаматэр «Побе-
дэм» кыкIи правлением чIэ-
хыагъ. Гуащэ зэрихабзэу итхы-
лыпIэм ахэсыгъ. «Яранг» зы-
цIэ машинкэжэ цIыкIоу бэ-
шагъэу зичIэдзыжыгъо блэ-
кIыгъэм ымэкъэ дэгу адрэ унэм
кычIэIуIуIы. Аш чIэс Розэ,
бригадэм исчетовод. АIо тхьа-
матэри аши епсэлъыхьоу.

— Моу кычIахэ садэжэ! —

чъэри ришIэлагъэх, телевизо-
рыр пиупкIыгъ: фаеп зэхихы-
кIэ дунаим шыхьурэ-шышIэ-
рэр. Зи узыгъэтхээн зэхэпхы-
штэп. Кризис. МокIэ кьэо, мы-
кIэ — Урысыер мэсты. АI-ана-
сын, сикIэлэгъур. Сэ сытхьа-
мат. Райкоми, обкоми тэры,
тхьаматэхэр ары, зылэ илыгъэ-
хэр. Джи сид. Колхозы, сов-
хозы шыIэжып. Шьхьадж
ышъхэ зэрэфыхэхыжэ.

Ыгу имыкIыжырэп а пчы-
хэ дахэр ары. Гъэмаф. Фар-
зэ Iасэу инэпкэ лъхьанчэм
ябзэйзэ мацъ. Пчыхэм фигъэ-
загъ. Жьогъо зырызхэр огу
пшагъом нэклаоу кыххэпсых.
Иляс активым кьекIыжы. Вис-
кули шыхьугъэхэр кьауагъэх.
СССР-р шыIэжып. Апэрэ пре-
зидентым хабзэр аритыжыгъ.
ШыIэжып Совет хабзэри,
КПСС-ри. Партилетхэр ура-
мым жьым шызэрехэх. Завод-
хэр, фабрикхэр хабзэр зылэ
илыгъэм зэрапхьох. Кабинет-
мэ пчэ кьопсхэр ахатхьых.
Арыт шкафхэр, столхэр ашэх.

мажэхэр, гъунджэ дахэхэр,
чанхэр нахь чыIэтагъэх.

Иляс итхьамэтэгъоу, ишIу-
гъоу зыщэтым сыдым кыхэ-
кIыжыгъэми мыхэм адэжэ
кьэмыкIоу, идыхьэ-тыжыны-
хэм Iэ ашымфэу, адэмыгушы-
Iэу гьолыжыштыгъэп. Гуащэ
ышIэщтыгъэ шээф тхьамы-
клагъо, шээф шынагъо горэ
ишъхэгъусэ зэриIэр, чIыунэм
гъэбылыпIэ зэрэщыриIэр, ау
фэягъэп Iлым иIоф зытет шып-
кьэр зэригъэшIэнкIэ. Хьазыр
шлагъоу Гуащэ гулытагъ Иляс
ынапэ зэхьокIыгъэ зэрэхьурэм,
ымакы иплэаки дьиджхэу,
чъыIамэр апихэу жьалымыгъэ-
хьарамыгъэр кьахэхэу зэрэхьу-
рэм. УпэгъушIэнэу уежъэмэ
зэлэхьапэ. Ушъхыагъу ешIышэ
мэтэдэжыжы, екIы. Аужырэ
илэс зытIушым дэи дэдэ хьу-
гъэ. Жьы мэхъу. Ынапцэхэр Iу-
жъух, ау фыжыым ыштагъэх.
Шьхыац тIыргъо дахэу зэгорэм
Гуащэ шIу ыльэгъуштыгъэр
икIыгъ. Ыныбжэ емылты-
гъэу, ытхьакIуми жьажэ хьоу,

ыпэкли, джи бай дэдэ хьугъэ.
Унэхэр Москва, Мыекъопэ
пчэгу дэдэм тIо-щэ зэтетхэу
ашишIыгъ. Депутат, профес-
сор, академик. Президентым
ицыхьэшIэгъу. Бзылфыхыгъэ
Iофми ахэхьажыгъ. Розэ да-
кIуи кьэкложыгъ. Джи Иляс
итучанышхо горэ ылэ илэ. Иляс
кызыкIокIэ ренэу джэнэтыр
хьазыр. Ваннэм псэу итыр хы-
псы, тхьамафэм шэ зэблахьу,
Мыекъуапэ пэмычыжъу фер-
мэу шашIыгъэм чэм дэгъухэр,
мэл пшэрхэр шаIыгъых. Шэр,
шатэр, тхьур бэдзэрым ша-
шэфырэп. ЕшIэ шъуIуа Иляс
иIофхэм язытет Гуащэ? ЕшIэн-
ки хьун, ау бырсыр ышIырэп.
Сыда, ежыри мэтхэжыкы,
шъоум хэс. Колхозым чIыгуу
илагъэхэр ышэфыжыгъэх. Ад-
министрацием ипащэ пчыхэ
кьэс ихьакI. ЗэкIэ дэгъу, ау
мы ошхыр, мы шыблэр... Шоп
мыр...

Гуащэ кьэт. Унэр нэкли.
Ошхым джыри кьыритIуп-
шыгъ. Шыблэр лъэшэу мэгуа-
гъо. ПчыкIэр кIэлэцIыкIоу мэ-
шIуачэр кыпихэу мэдэжэу.
Ышъхыагъ дэклуай, телевизо-
рышхор пигъэнагъ. Телефоныр
кытео. Роз ары.

— Неуш. Неуш. Пчыхэм
нахь ебгъукIоу тыкIошт мэзым.
Даурмэ яшханIэ дэгъу дэд аIо...
Хьау сизэкъоштэп. Главар си-
гъусэшт.

Диваным ышъхэ зэрэнэсэу
хэчыагъ. Шопэн хьумэ, хэбза-
кIэр джэнэтэп, ренэу учэшт,
убэнэшт, улыхьошт. Ахьшэм
икIэлэжыкы Иофышху, Иоф
шIой, Иоф шынагъу...

Хэчыгъэ кьодыеу ыпа-
шъхэ кьуиуцагъ Фарид, кьэн-
дал Iыжэ цIыкIоу хьапсым
шыригъусагъ. Теплэи иIэп,
блыпкы иIэп, ау зэрэкаме-
рэу шэщынэх. Заорэп, банэрэп.
Ежэ еплэ кьодыемэ анахь
хьункIэкложэу чIэххэр мэлэ-
сэх. Иляс ыналэ кытет. Зи дин
итых. Фарид адыгабзэклэ Iазэ,
насыпынчэ — ишъхэгъусэ
IэклэуIагъ. Ар ыгу кызыкIы-
кIэ, чэщ реным мэгы: «Фай-
нэ, — еIо, — Файнэ фэдэу ду-
наишхом бзылфыгъэ тетыгъэп.
Аркы мыгъом а пчыхэм шэи-
таныуз сишIыгъ. Ащ ыуж аркы
зыIуслъхьажыгъэп... Джи
сид, хьапыр сунэ. Iахылы,
лышыши сIэжып».

Мафэ горэм купыр зэкIэ-
плыхьагъэу карт ешIэх. Те-
клорэм плэчIэгъым чIэт аркыр
кычIахышэ фырагъахьо, еIла-
нэ агъэбыллыжы. Аркыр
хьапсэчIэсмэ яхьой зэпыт. Кы-
шIэ кызырагъотырэр. Смотря-
шыр, Сергей-Царь ралоштыгъэ,
Iышхо, нэгъу дахэ иI, ау мэ-
хьаджэ. «Вор в законе». Апэ-
рэ мафэм шэгъэжыагъэу Иляс
кьедысы, ау мыдрэри кIочIа-
джэп. Фарид кьыреIо: «Умышт.
Зэ узедэIуIэ укIодыгъ, пшы-
лы уишIышт». Кьэджагъ.
Иляс писымэ Гуащэ фитхэу на-
рэм тесыгъ.

— Шеф, тебя касается! —
Иляс зиушъэфыгъ. Зэхимых
фэдэу зешIы. Егупшысэ зэ-
кIуакIэу ышIыштым. «Терех!
Дай знать шефу, что Царь зо-
вет, он плохо, видать, слышит!»
Терехыр, хьапсым, Сергей-Ца-
рым ибайколмэ ашыш. «Па-

(ИкIэух я 7-рэ н. ит).

ШьомпIэжэ

Рассказ

Москва политикэу зэрихэрэр
зымы кыгурыIорэп. ГКЧП-р
зы мафэрэ кьэгъушIыи кIосэ-
жыгъэ. Ельциныр атекуагъ.
ШIункI дунаир, шIункI кьэра-
лыгъор. МэгъушIо Америкэм
ипрезидент-артист — шыIэжэп
СССР-р; шыIэжэп коммунист-
хэм апартиэ. Тхэжыгъэ Аме-
рикер — кыфэнэжыгъэ зэрэ-
дунаеу...

Ядэжэ дэхьажы, шоферым
фытеуагъ: «Гъэуцужэ маши-
нэр!» Иляс нахьыбэмкIэ маши-
нэр ежэ зэрифэщтыгъэ. Шьху-
хэ Iэджи рулым кIэрысэу зэхи-
фыштыгъэ. Ахэм шыхьат ящы-
кIэгагъэп. Унэр шIункIыгъ —
ащыгъом Гуащэ Тхьэм ышIэн,
е конторэм шыл, е ытыш кIуа-
гъэ. Бэлахьэр тефагъ тышым-
кIэ, непэ тIо, шэ янэ-ятэхэр
ымылэгъумэ зэгоутышт. Теле-
визорым телункIагъ. Хэку тхьа-
матэу ежэ дэгъу дэдэу ышIэрэр
ыIэхьомбэ од псыгъохэмкIэ
IэутIэ ышIызэ кьэгъушIышты-
гъэ. Ари ГКЧП-м, СССР-р зэрэ-
шчымыIэжыым кьатэгъушIэ,
бэдзэр шыIакIэм техэхэмэ на-
хьышIу хьуштэу кьелэ. «Хьэм
кыльфыгъ, — еIо зэхэпхэу
Иляс. — Тыгъуасэ нэмыкI ордэ
кьапоштыгъэр». Тхыл кьогъом
кьолаби, гъэтIылыпIэ шьэфэу
иIэм иIункIыбзэ кыштагъ. Мэ
пэум фэдэу гъучI хьэрэ-пкIа-
рэм епэмыгъ. ЧIыунэм фиуэнэ-
кIыгъ. Дэпкым кыхьэмьшэу
хэшыхьэгъэ сейфыр кылуи-
хыгъ. Остыгъэ цIыкIоу дэтыр
хигъэнагъ. Дышъэр дызыгъ.
Iэлыныхэр, сыхьатхэр, Iэрыль-
хэ дахэхэр. Доллархэр ычIэгъ
чIэлъых. Ахэм япчъагъэ ышIэ-
жырэп. Хьапцэзэ ылэ мытIыр
цызакIэ чIыгъэби, мылкъоу иIэр
зэпыригъэзагъ, зэригъээжыгъ.
Дышъэр фабэ. Тыжыным хэ-
шыкIыгъэ тхьакIумалэхэр,

фежыагъ. Псынклэу зэхихы-
штыгъэ закъор шытхьур ары.
Ущытхэу зэпытын фэягъэ. Гъу-
сэу упогъоу джи илагъэхэр ежэ
фэдэх. ШьомпIэжыкы, тыгъуа-
клох — щэтхьух, щэтхьух.

Иалэмэкъэу дышъэхэр зэрэ-
рылэхэр сейфым кыдиххи,
Iэнэ цIыкIоу шытым кыты-
ритэкъуагъэх. Ахэпшагъ, кы-
штэмэ Iэ ащифзэ зырызэу
ябзугъ, ынатIэ нигъэсыгъэх.
Ыгу кьэчэфыгъэу, мылкъоу иIэм
ины кышыгыгъэу кьэтэдэжыкы,
сейфыр фишыжыныу фежыа-
гъэу ышъхэклэ макъэ кьэлугъ.

— Тэ шыIа тхьаматэр? —
кьэупчIагъ кыхьагъэр. — Тэ
шыIа? Сыда, шъузэкIыгъужы-
ба? Кьало Иофыр зытетыр!

А пчыхэм Иляс агъэтIы-
сыгъ. Район хьапсым кышчы-
мыуцухэу машинэ шьхэихьогъэ
шынагъомкIэ занкIэу Мые-
кьуапэ кьащи, кьэлэ пчэгум
ит хьапсым чIагъэтIысхыагъ.
Камерэр нэфин. Жьы итэп.
Нэбгырэ 20 фэдиз гьолышIэу
дэпкэ лъагэм егъэпкIыгъэмэ
ателъ. Чэщыр хэкIотагъ. Иляс
пшыгыагъ. Кьэхьугъэр зэхифын
ыльэжырэп. Ыгу лъэшэу кы-
тео. Ышъхэ мэузы. «Хэта сы-
зыщагъэр? Хэта сызытыгъэр?
Дышъэр! Кьагъотыгъэна?»

Мэкъэшхо пылуIэу камерэм
ипчэ зэфишIи, кIэлэ од цы-
кIур IукIыжыгъ.

— Джары о кыптефэрэр! —
кызыэриIокIыгъ зежэжыым...

... Телъыр кыуухи, кымыу-
хыгъэр кышщэфи (Гуащи, Мо-
сэшхори ашкIэ дэгъоу кы-
делэгъэх) шьхьафит хьужыгъэ.
Ишъэф гъэтIылыпIэ кьинэ-
жыгъэ дышъэр ыгъэфеди, хэ-
бзакIэм дэхэклаеу хэхьагъ.
Кьеу-еожы, шьомпIэжыкы
IэнатIэхэр аштэжыгъэх, ахэм
заводхэр, шахтхэр, чIыгухэр
яех. Тучанышхохэр, унэ дэгъу-
хэр Мыекъуапэ шашIыгъэх. Зэ-
бэных, зэдэлэжыкы. Иляс бангъ

ЛЪЭГЪО НЭФ

(ИкIуэх. Я 6-рэ
нэкIубгъом кыщечжэ).

чыыхэм» ыlorэр ТерехкIэ Тхэм ылуагъэм фэд. ШъхъантэмкIэ Иляс кьеуагъ. Иляс Iаби, Терех ыльакъо кыубыты, нарэм кырылэшхохыгъ. Смотрящэр къэтэджыгъ. «Возьми носки, шеф, постирай! Завтра иду в гости, неудобно в грязных», — лъэпэд шIойхэр кыдзыгъэх. Фарид еплыхыгъ. Зи ыlorэп. Мэгупшысэ. Смотрящэр мэхуанэ. Шъжыкхэр иплэ чIэгъ чIэлых. Зы нэгырэ хэгущы- Iэн фитэп. Мэщынэх.

Фарид еплыгъ Сергей-Царым. Iасэу, ыгу егъоу, ау кIуачIэ иплъакIэ хэлъэу. Иляс ыгу- кIэ еIо: «СыкIодыгъэш, сы- кIодыгъ. Сыд сэ, унагъо сшIэ- жынэп, Гуашэ зэ садэжъ къэ- кIуагъэп. Ныбджэгъухэми зы- чIагъэуагъ. ЩыIэп ныбджэгъу. Кыпфаехэм ары ныбджэгъу- хэр зыдэгъухэр...» ылэбжым экIилыхагъ. Терех джэха- шъом телъ. Смотрящэр мэхъа- джэу щыт. Ахади, картхэр ритэкъухагъэх. Цу губжы- гъэм фэдэу зыкыдзыгъ. Фарид шъжыкхэр «Пачыхъэм» кы- Iэкинути, ыныбэшхо лъакъокIэ еуагъ. ШIэлоу Терех кIыбкIэ те- фагъ. «Пацанва, — къэтэджы- нэу фежыагъ «Пачыхъэр», — пацаны! Я вас нарежу как овец! Смотрите, как черкесы рус- ских бюют!» Фарид мыгумэ- кIэу екIуали, Смотрящэр кы- Iэтыгъ. Ынэгъу кIэплъагъ. Ка- мерэм исхэр Iэсагъэу къэхъу- штым ежж. Жы кыащэрэп.

— Кто за него? — къяуп- чыгъ ахэм Фарид. — Кто. Раз- ве он русский? Он бандит. Кто за него? Позор!..

Терех зиушъэфыгъ. Жы кыщэрэп. Iэсагъэ «Пачы- хъери».

— Все проходит! И счастье и несчастье. Вечно только спра- ведливость... — урысыбзэкIэ джа гушыIэхэр кыIуи, Фарид ичыплэ екIужыгъ. Зыгорэ Iэ- гу кытеуагъ. — Хорошо! Пра- вильно! — ылуи зиушъэфы- жыгъ. Къэрабгъэр апэ мэгъы, апэ мэгущIо...

ЯтIонэрэ мафэм Сергей-Ца- рыр этапым ратыгъ. Камерэм исхэм жышхо кыащэгъ.

Тыралыхагъэм ыныкIуи Иляс кытэгъэп. Ахъщэ кухъэм хъадэ кухъэ егъэкIоды. Хъа- псыр еджэплэшхо Иляс фэ- хъугъ. Джи ешIэ ныбджэгъу зыфалорэри, пыйи зыфалорэ- ри. Колхозыр зэригъэхыгъэ «шъомплэжъхэм» кырашIа- гъэр щыгъупшэн ылэкIырэп. Ахэр судым кызэрэщыгушы- лагъэхэр. АнахышIу ылэгъу- штыгъэхэр, цыхъэшIэгъоу ила- гъэхэр. АI-анасын. Ничего, джыри теплътхэ... Щыгъупшэн ылэкIырэп Розэ. Гуашэ фэдэу ар Iушэп ыкIи дахэп. Ау гум кыихы, пчээр ригъэтыжыгъ. Иляс чэщи, мафи щыгъупшэ- рэп. Бзылфыгъэр ынапэп, ыгъ псыгъоп зыгъэдахэрэр. Ахэм гъусэ Iаджи яIэн фае, Иляс ар дэгъоу ешIэ.

Чэщыр хэкIотагъ. Ощхыри Iэсагъэ. Ышъхъагъэрэ унэм къехыжы, занкIэу чIуунэм чIэхъагъ. Мэшэ шъэфэу

имылъку зэрылтым екIуали, сейфым Iэ шифагъ. «Сыд Iо фаеми, дышъэр — дышъ. Ары мыхъугъэмэ джыри Фарид сыгосэу камерэм сисыштыгъ». Джи тIэкIу шIагъэу ыгу къэ- кIыгъ. Районым е хэкум Iэ- шъхъэтет афэхъунэу. Сыда дэ- гъуба. Хэдзынхэр къэблагъэх. Мылкъоу илэр икIушIт. Илахыл- хэр IэнэтIэ дэгъумэ алуигъэ- хъагъэх. Джи ежыри Iэна- тIэ фый, ыцIэ ралоу. Москва ащэу, нэмыкI къэралыгъохэр кыкIуэхъэхэу. Хъау, IэнатIэм непэ федэшхо пыл. Узыфаер шIэ. КыбдечъэкIыштыр хъои, ар зэрэтхъагъор сыд пIуагъэ- ми, сыд пшIагъэми, унэ кы- кIэплыхъэхэу, кыпштыхъу- хэу...

Хэтэ кыпэуцужыкхэу Iэ- гъо-благъом исыр... Иляс мэ- гупшысэ. Колэс, Аслъан, Че- рим, СултIан? УлIа сыла зылоу ышIэхэрэр непэ тIо, щэ кы- пыхъэх, гукIэ кыелыхъух, зэ- регъапшэх. Зэфэдэхэп лыхэр. Зыр гъэсагъэ, ау акылэу илэр бэп. Модрэр бай хэбзакIэм хэ- хъукIыгъ, тыгъокIошху, ау къэ- рабгъ, тхъамэтэшхомэ якIолIэн ылэкIырэп. Анахъ тхъагъэ- цып, IэнэтIэ фалIэ лIэрэр Ко- лэс, Джолэ Колэс, итеплы да- хэ, гушылакIэм фэкъулай, ныб- джэгъубэ къэлэшхом щыриI. Да, да. Джар щынагъо. Ау... Ау... Ахъщэу илэр бэп. Джи ахъщэ уимылэу IэнатIэр гъогум телъэп. Сэ сикIалэ ерегъэ-псэ-

рагъэу доктор сшыгъэ. Сшы- нахыкIэ профессор. Сянэшыр — министр.

Чэрим? Сенэгъу Чэримэ пхырыкIынкIэ. Шыпкъагъэ хэлъ. Лыхъужъ. МашIом пэ- хъащт цыфхэм апае. Хэт сыд ылонкIи фит, шыпкъагъэм, цыфыгъэм мэхъанэшхо яI. Че- рим! Чэрим! Джары...

Гуашэ ишIоп ыкIи ипыеп. Еупчыжыгъ.

— Сыдэу уеплъыра, Гуаш? Орырэ сэрэу Тхэм тызэфы- хыгъ. Къало, хэтэ сэ кысте- клонэу Iэгъо-блэгъум итыр? Къало?

— Чэрим. — Ыгу кыпIы- хъагъэм фэдэу кылуагъ Гуа- щэ. — Чэрим. Джаш район- ыри хэкури зэришэнхэу акыли, лыгъи илэх.

Розэ дэжъ кIуи, мэфэныкIом мээым кыхъэсыгъэх. Еупчыгъ. — СултIан сицыхъ телъ, — ылуагъ Розэ. — О уищыкIагъэп ащ фэдэ IэнэтIэшхо.

Иляс губжыгъэ. Iэсэжыгъэ. Мэфэ заулэ сымаджэу хэтыгъ. Тырелхъэ, тырехы. Сыда де- путатыр, сыда район пашэр, аужым Президентыр. Нэплэ- хыхы. Непэ пшы — неущ хъа- псычIэс. Сэ а псэури сынэгъу клэкIыгъ. Хъафы дунаир, хъа- фы IэнатIэри. ПкIуачIэкIэ къэблэжыгъэмэ, уиакъыл, уилыгъэ кыхахыгъэмэ, нэмыкI шыпкъ. Ау етIани IэнатIэм емыхъопсэн ылэкIырэп.

А мафэм ПсынэкIэчъыжым

дэжъ чыгаеу щытым ычIэгъ «Жигули» фыжъ цыкIу, те- плэ хъатэ имылэу чIэтыгъ. ТIэкIу гуфалпэу яплыхъэмэ, Иляс нэгыришыри кышIэ- жыштыгъэх. Зыр — Сергей- Царь, адрэр — Терех, яша- нэрэр — Грунт ралоу Иляс ышъхъагъэрэ нарэм телыгъ. Бзако, дэгъу, гъучIым фэдэу пы- тэ. Щыми автоматхэр алыгъых. Милицие щыгъын ащыгъ. Анэ- гухэр ихъуагъэх.

А мафэм Чэримэ Мыекъуа- пэ ащи кыраIуагъ: — оры тынаIэ зытетыр. Районыр о къэплэтышт. Тыгуакомэ тязэ- щыгъ... Изакоу оред чэф цы- кIоу шIу ылэгъурэр кIиIу- штыгъ.

«Тэ уыцIа, тэ ухъугъа, уиостыгъэ гъэкIосагъэ, СишIулэгъу улъежыагъа, Мы дунаир къэскIухъагъ...»

Гъэмаф, фабэ. ПсынэкIэчъэу шIу ылэгъурэм дэжъ Чэримэ къэсы. КышIошIы, зытыреу- Iубэш псы гъунджэм хэплыхъэу. ИшIугъу, ныбжыкI, ынэ- гу чэф дахэ псым кыхъэщы. Рулыр кылуантIи кызегъэу- цум, машинэ фыжыыр кы- лэгъугъу. Сэлам арихынэу кыкIыгъ. Апэрэ шэр ышъхъэ, ятIонэрэр ыгу кытефагъэх. Жигулиир чыгъ чIэгъым шъуеу кычIэчъыгъ, губгъо гъогъу псыгъом телъэдагъэу мээ шъолырым екIу. Сэпэ фыжъ Iужур Iугъом фэдэу ыуж ит...

А мэфэ дэдэм Чэримэ кы- шышIыгъэр зэрэхъоу зэлъа- шIагъ. ЗышIагъэми ыцIэ за- ушъэфыз кыраIуагъ...

Иляс, Гуашэ гъусэ ышIи, Москва кIуагъэ. Джи депута- тыгъ...

ЦУУКИ Налбы.

Пшыс

Хъэмэ яхэтыкIэ шIомытэрэзыжъмэ...

Хъэ шъхъэрытIупшхэм къакихъу- хъагъэмэ яхэтыкIэ ашIотэрэзыжъэпти, зэлукIэшхо ашIынэу рахъухагъ. Хэ- кIитэкIупIэр афэмыхъужэу, урамхэр кызэпачыхъэх, зыфырыкIун апэ кызыфэкIэ рафыжэ, зэцэкъагъэхэ- ри къахафэхэ хъугъэ. «Ауштэу Iошт- мэ, — алуагъ нахыжъмэ, — цыфмэ шхончхэр къаштэштхэшь, уемышчэ».

Цыфмэ зэлукIэм икIэбар зызэх- ахым — хъурэр ашIэу адырагъэштагъа, аужыр лъэхъаным хъэмэ зэрэдзекIо- хэрэр ашIоемыкIоу укIытагъэха — ялыкIо игъом ахагъэхъагъ.

— Цыф афэдэу тыпсэурэпышъ ары, — лыкIом фыреплэкIыгъ, тхъа- усыхагъэ Хъажушырыр. — Дэгъуба уни уилэу, Iэ кыпшIафэзэ, альакомэ уябзэймэ уябэузэ ушыIэныр. Ащ ехъу мы дунаим ушыIумыкIэжымы хъунэу кысцэхъу сэ...

Шыпкъэ, Хъажушырым илоф да- хэу зыпфэнэу ежэзгъагъ. КIодыгъэу, шъэожые горэм кыгъоти, ядэжъ кы- хыгъагъ шъхъае, фамыдэу, дащи цыраум хадзжыгъагъ. Ау кышIэжы шэ IэшIу шъэожыем кызэрэфыри- гъэхъогагъэр, ыкоки фабэ зэрэригъэ- сыгъэр.

— Нахыжы нахыкIи щыIэжъба джы? — кызIуипхъотыгъ Хъашхъурэ- Iум. — Сыда хэпшыкIырэп ппэ зыха- псэрэм? Тэ тыхъэ шъхъэрытIупш. Ты- шъхъафит! А тIэкIур кыбгурылорэба? Аужыпкъэм, тыщыф ашIошIышъ, хъэ- хэр кытэхъакъух!

ХъашхъурэIур бэкIэ нахъ ин Хъа- жушырым нахыи. Ау нахыжъа, на- хыкIа — зыми ышIэрэп. КIо, цыфмэ

бэрэ ахэсыгъэти, пэщэныгъэр рамытыми, кыIорэм хэдалох. Арышъ, нахыжы- гъор ийнагъэ имызакъоу ащкIи кыдехы.

— Сэ спышэ зэ нэмыIэми пшъэ- лыр кырашIагъэп, — къахидзагъ Хъэ- паниеми. — ЕгъашIи сIагъэп пшъэ- хъуи, кыопси. Сышъоупчы: ара зэфагъэр зынэсырэр? Сэч фэдэхэр зыхагъэсырэр шъхъэнтэ шъаб! Кофе, какао, шоколад къафахызэ...

Хъэпаниер кызидикIыгъэр амышIэу, нэгырищым нахыбэу зэхыхъэрэмэ ренэу захепцэ. Цыфхэр кыенцIэу аштэ- ным пае шынкIэу хэт шъхъае, етIани хелъасэш, чъэрэм дэчъэ, хъакъурэм дэ- хъакъу, цакъэрэм дэцакъэ.

— Тхъаматэ хэдзгыгъэу, унэ шыгъэн фае, — кылуагъ Хъацэкъэн. — Цыфмэ щылакIэ къазыгырэр ятхъамат, а щыла- кIэр зышагъэпсырэр яун. Ау утхъамэ- тэныр хылыгъ, пшъхъэ илоф щыбгъэзы- енышъ, купым ипшъэрыл бгъэцкIэн фае. Ар зыфэуокIочын кытхэтэ?!

Хъацэкъэн, Iушъашъэхэзэ зэрэзэраIо- жбырэмкIэ, джа хъэу медальхэр зыпшъэ ишIагъэу загъорэ урамым кышIыла- гъорэм ыш. Ау ныбжыкIэзэ, унагъом хэмзызагъэ хъуи, кызыхафыгъагъ. Губжы- гъэу ренэу кыэгущыIэшъ, кыIорэр ашIошъыпкъ.

— ЗэкIэ зыфашъуIорэр тэрэз, — гу- шыIэхэр ымышIахэу кыIэпэзы фэдэу хэки самэм дэклоягъ Хъалэчи. — Сэч нахыжъ шъухэмытынкIи хъун. Бэп згъэшIэжыштыр, ау кыгIэкIэхъухагъэмэ неущрэ мафэр яIэным тыфакIоу кыс- шыхъурэп. Ар къазытын зылэкIышт закъор шхончыр ары! Ау ащ игугъу тшIынэу тыфаеп.

Хъалэч ылэкъо лъэныкIо Iэтыгъэу кызыдырехъакIы. Хъэ нэлуагъэмэ ахэ- тэу чъэзэ, зы лы горэ шхончымкIэ кы- кIэлытогагъэ. Джи хэки шхончупIэм хэ- кIырэп. «Сыда анахъэу цыфмэ узэра- цыгъыгъын плэкIыштыр», — еIо. Узы- фаер уздэщысым ушысэу еу Iоу кып- фащэ. Арышъ, шхонч горэ кызылэкла- гъэзынкIи пшIэнэп.

Сыдэу щытми, бэрэ агу жы дагъэ- кIыгъэ хъэхэр гушылагъэх. ЗэлукIэм икIлэх цыфмэ ялыкIо гушIэрэ ратыгъ.

— СызэрэшъухаплэрэмкIэ, шъухэ шыпкъэ, — къащытхъугъ къахъха- гъэр. — Арышъ, сэ зэкIэ сIэ имылъ- ми, унэ шъуэрэфар ясложын. Сы- пылтын ыкIи згъэдэлонхэу. Шъо, зэри- шъухъухагъэу, тхъаматэ хэшъудз.

Хъацэкъэн тхъаматэу хадзыгъ, шхонч арамыгыгъэмэ, бэми макIэми шIагъэр, унэ хъоо-пшау афызтырагъэуцуагъ. Ари тIоу зэтэтэу — ычIэгъыкIэ ушы- псэунэу, ышъхъагъыкIэ ушычыенэу.

Дунаир афэмыхъужэу унэр зэфэдэкIэ къачыхъагъ — тхъакIыплэрэ, псыунэ- рэ хэт, шагур къаплыхъагъ — пшэрэ- хыплэ, къакъыр умылож, гаражым фы- рыкIужыгъ дэт. Машини яI, унэIутхэу зэл- зышъуэу кыратыгъэр ашIэкIэ дэ- кIыхэшь, ашхыштыр къахы. ЕтIани ар бэдээр-жъодээр рамыгъалоу, хэкиIтэ- къупIэу якIасэм кырашы.

Сыда нэмыкIэу джыри узыфэештыр? Зы мыгъэрэз нылэп хъэ шъхъэрытIупш- хэм язэблэхъугъэ щылакIэ халэгъуа- гъэр. Унэ шъхъаныгъупчэхэр лъагъэ, уарыпллымэ уашъом нэмыкI плэгъу- рэп — хэтэ узэхъакъуштыр? ТхъаркIо горэ шъхъаныгъупчашъхъэм кыте-

тIысхъэмэ ара? Ари илэсым зэ къа- фехэу.

Мытэрэзыр зы шъхъае, ар мыщэ- чыгъуае хъуна? Бэмэ апэ шагум дэгъуа- лыхъэхэу аублагъ шъхъае, ари хэки- плэ афэхъугъэп — чээр тенэчым хэ- шыкIыгъ, упхырыпллын амал илэп, лъэмакъэ горэ зэхэпхымэ ары. Джаш пае цыкIу-цыкIоу дэкIыхэу аублагъ.

Мэээ зытIушкIэ тхъамэтэ закъор ша- гум кыдэнагъ. Ащ ылэкIэ кыгъэна- гъэу пIон плэкIыштэп, ау кыиомыдэ- Iухэмэ, пIуагъэми умылуагъэми сыда имэхъанэр?

... Зэ ХъашхъурэIур кыблэчъызэ Хъацэкъэн кыхъакъугъ.

— Сыд, ситхъамэтэ маф, уикъэба- рыр? — сэлам рыхыгъ шъхъае, мыд- рэр зэрэгубжыгъэу кыфычIэплэу щыт. «Къеблагъ» зэрэрымлоштыр гъэ- нэфагъэ.

Къэбарэу шыIэр, кыдэмыгушыIэ- жыгъэмэ, ХъашхъурэIум ешIэ. Унэ- Iутхэр Хъацэкъэн зэриIэх. Ау хэкиIтэ- къупIэр арыжъэп, шхыныр бэдээрэм кырахи. УзэнэцIын закъор — унэ- шхом рагъэсыжырэп, ежъхэр, пшэрэ- хъапIэм икIыжъхи, ащ итIысхъагъэх, мыдрэм хъуунэ фызыхаулаулау. Чэуми ычIэгъыкIэ гъонэ гоузхэр фашыгъэх.

Хъацэкъэни ышIэштыгъэ хэкиIтэ- къупIэм шыхъурэр. Хъэ шъхъэры- тIупшхэм япсэукIэ ашIоблэкIыгъащэу, зэфэс зэхашэнэу фаех. Хъалэчи зэрэ- псау, «шхонч горэ зэгъэгъотыгъэн фае» еIо. Арышъ, мы зэлукIэгъэ нэгыри- тIум армырми зэралон хъатэ ялагъэп...

ЩЭШIЭ Аслъан.

Уядэлузэ, уагъэгупшысэ

Къэрэщэе-Щэрджэсым ителевидение кIэщакIо зыфэхугъэ концертэу «Я 9-рэ орыр» зыфилорэр АР-м ифилармоние шыкIуагъ. Пчыхъэзэхэхэм Къыблэ шьолъырымрэ Темыр Кавказымрэ яартистхэр хэлэжъагъэх.

Артист анахь дэгъум икыхъэхын фэгъэхыгъэ зэнэкъокъур гъэшIэ-гъоныгъэ. ТелефонкIэ зэхэщакIомэ афэпIопщын фэягъэ артист анахь дэгъоу плъытэрэм ыцIэ. Лыбзыу Аслъан, Дина Мереуца, Лилу, Сема Семеновыр, Нэчэс Анжеликэ, Эльдарэ Айдэмыр, Быштэкъо Азэмагъ, Идар, Азнаур, Тхьэгъэлыдж Мурат, СултIан, нэмыкIхэри концерт-зэнэкъокъум хэлэжъагъэх.

Пчынаоу, оредусэу Лыбзыу Аслъан артист анахь дэгъукIэ кыхахыгъ, шIухъафтынхэр фашыгъэх. Пчыхъэзэхэхэм республикэ зэфэшъафмэ яартистхэр

зэрэхэлэжъагъэхэр Iофыгъо дэгъоу тэлъытэ. Нэчэс Анжеликэ къэшъуа-кIохэр игъусэхэу оред къызэриIорэм уегъэгупшысэ — искусствэм лъэпкъхэр зэрээзфишхэрэр хэолъагъо. Эльдарэ Айдэмыри, Быштэкъо Азэмагъи тизэстрэдэ шIукIэ шашIэх.

Къэбэртэе-Бэлыкъарым иорэдIоу Тхьэгъэлыдж Мурат Адыгейм шашIэ, артистым IэпIэсэныгъэу хэлъын фаэм ишъэфхэр къызэлуехы. Сабыир пчэгум тыриши оред къыIозэ къызэ-рэдэшъуагъэр, къэгъэгъэ Iэрам ащ рити зэригъэкIотэжыгъэр шэн-хэбзэшIумэ ахэтэлъытэ.

«Я 9-рэ орыр» кIэм зэрэлъы-хурэр дэгъу. Ар къыдэтлътэзэ,

концертыр зезышхэрэм нахьыбэкIэ тащыгугъы тшIоигъу. Гушылэ щэ-рыохэр къалоштми е сэмэркъэу зы-хэлъ къэшIыным хэлэжъэштхэми нахь узылэпашхэр зекIохэ тшIоигъу. Сурэтхэм арытхэр: **Лыбзыу Аслъанрэ Нэчэс Анжеликэрэ.**

ТИКОНЦЕРТХЭР

Яни ыпхъуи тагъэгупшIо

Урысыем изаслуженнэ артисткэу Оксана Молодцовамрэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние иоркестрэу «Русская удалымрэ» зэгъусэхэу Мыекъуапэ концерт къыщатыгъ.

ИлъэскIэ узэкIэлэбжъымэ, Воронеж хэкум къыкIыгъэ Екатерина Молодцовам ипчыхъэзэхэхэ республикэм ифилармоние зэрэ-щыкIогъагъэр шIукIэ тыгу къэ-кIыжы. Урыс лъэпкъ оредэу ащ къыIорэмэ уядэлузэ, тарихъым гукIэ ухэхэ, лъэпкъ искусствэм ибаиныгъэмэ нахь защыбгъэгъуа-зэ пшIоигъоу уахтэ къыокIу.

Яни ыпхъуи Урысыем изас-луженнэ артисткэ зэрэхъугъэхэр, музыкэр шIу зыщальэгъурэ унагъом Оксанэ зэрэщапIугъэр тэшIэх. Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистэу Сихъу Станислав концертыр зэришхэрэ оркестрэу «Русская удалымрэ» Екатерина ыкIи Оксана Молод-

цовахэмрэ язэпхыныгъэхэр зэрэ-пытэхэрэм, лъэпкъ оредым цы-фыр зэрипIурэм къатегушылагъ. «Сэ сишъэф», «Воронеж къэбар-хэр», «Ным ынэпсхэр», «Хэт ар зышIэрэр?» зыфилу Захаровым ыусыгъэр, жэрыIо народнэ поэзи-ем щыщ оредхэу сэмэркъэу зы-хэлхэр, нэмыкIхэри Оксанэ къылуагъэх.

Оркестрэу «Русская удалым» ихудожественнэ пашхэу, Урысы-ем искусствэхэмкIэ изаслужен-нэ IофышIэшхоу, Адыгейм ина-роднэ артистэу Анатолий Ши-пителькор дирижерэу зэрэщытым дакIоу Оксана Молодцовам оред къыдиIо шIоигъоуи уахтэ къекIуштыгъ. Оркестрэм хэт

артистхэм лъэпкъ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэмкIэ фольклорым щыщ оредышхэрэм концертым щагъэжыныгъэх.

— Илъэс 91-рэ сыныбж, пчы-хъэзэхэхэм сидуагъу сеплтыгъ, — къытилуагъ Николай Горяевым. Елена Горяевар ащ игъусэу Оксана Молодцовам екIуалэхэ, лъэшэу зэ-рэфэрэзхэр ралуагъ.

— Джыри Адыгейм сыкъаIо сшIоигъу, концертым цыфыбэ чIэсыгъ, къыздежыгъуэх, тхьа-егъэлсэху зэхэщакIохэр, филармо-нием ипашхэу Хъот Заур, — еIо Оксана Молодцовам.

Сурэтым итхэр: **Оксана Молодцовамрэ Анатолий Шипителькорэ концертым хэлэ-жъэх.**

СПОРТЫМРЭ ПIУНЫГЪЭМРЭ

ШIогъэшIэгъоным зыфегъасэ

Урысыем икIэлэеджакIомэ дзюдомкIэ язэнэкъокъу дышъэ медалыр Олег Саниным къыщыхыгъ. Урысыем-рэ Къыблэ шьолъырымрэ яныбжыкIэмэ язэлукIэ-гъухэм ятIонэрэ чIыпIэхэр къащыдихыгъэх. Тренерэу Адзынэ Алыи ипашхэу АР-м и ШВСМ зыщегъасэ.

Джэджэ станицэм Олег Санинр щэпсэу, я 9-рэ классым щеджэ. Мафэ къэс пIоми хъунэу станицэм къы-кIызэ Мыекъуапэ къэкIо, иIэпIэ-сэныгъэ хигъэхъоным пылэ.

— АР-м дзюдомкIэ ифедерацие итхъаматэу Натхъо Инвер сэнау-щыгъэ зыхэлъ спортсменхэм альэп-лэ, шIухъафтынхэр афэшых, — къыщыIуагъ зэхэхэм ШВСМ-м итренер шъхьаIэу, АР-м изаслужен-нэ тренерэу Бастэ Сэлымэ. — Олег Саниным спортым гъэхъагъэу щы-шыгъэхэм афэшI Натхъо Инвер къыфэгъушIуагъ, спорт шъуашэр зэ-ришхэр ахыщэр къыритыгъ.

— Дзюдор сшIогъэшIэгъон, — еIо Олег Саниным. — Тренерхэу Адзынэ Алыи, Бастэ Сэлымэ, нэ-мыкIхэми алырэгъум узэрэщыбэ-нэщтым тыфагъасэ. Спортменым шэн-хэбзэ дэгъухэр зэрихъанхэм имэхъанэ къытфалуатэ. Дзюдом сэ-ныбджэгъубэ къысытыгъ.

Сурэтым итыр: **Урысыем иды-шъэ медаль къыдзыхыгъэ Олег Санинр.**

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

Мыекъуапэ тыщяплъы

«Адыф» Мыекъуапэ — «Кировчанка» С.-Петербург — 25:22.

Мэзаем и 18-м Краснодар щызэдешлагъэх.

Урысыем гандболымкIэ изэнэкъокъу хэлэжъэрэ бзыл-фыгъэ командэхэу суперлигэм хэтхэр Краснодар щызэ-Iукагъэх. Санкт-Петербург, Ижевскэ, Мыекъуапэ, Крас-нодар якомандэхэр краим икIэлэ шъхьаIэ щызэдешлагъэх. ЕшIэгъуищыми «Кубань» текIоныгъэр къащыдихыгъ. «Адыфыр» «Университетым» текIуагъ.

— «Кировчанкэм» ешIэгъур тшIуихыи шIоигъуагъ, — къеIуатэ «Адыфым» итренер шъхьаIэу, Урысыем изас-луженнэ тренерэу Александр Реввэ. — Пчыагъэр 1:3-у С.-Петербург икомандэ къыттекIозэ, ешIэгъум къэгъэзапIэ фэтшыгъ.

ТикъэлэпчъэIутэу Светлана Кожубековар цыхъэшIэгъоу ешIагъ, Iэгуаор зэкIиджэжыны зэригъэкIыгъэр процент 41-рэ мэхъу. Мария Романенкэм гъоогъуи 7 къэлапчъэм Iэгуаор дидзагъ. ЕшIэгъум пчыагъэр зэрэщылыкIуатэщтыгъэр: **1:3, 3:3, 4:4, 12:4, 25:22.**

«Адыфыр» апэ ит команди 8-м ахэфэным фэбанэ. Мэ-заем и 21 — 23-м зыщIэ къетIогъэ командэхэр Мыекъуа-пэ щызэIукагъэх. Тыгъуасэ «Кубань» «Кировчанкэм», «Адыфыр» «Университетым» адешлагъэх. Зэнэкъокъухэр сыхатыр 16-м ыкIи 18-м аублэх. Гандболыр зикIасэхэр ешIэгъумэ яплъынхэу зэхэщакIомэ рагъэблагъэх.

НэIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъырзэгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ IофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жъу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шъхьаIэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыдшыIэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаIэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыж зы-
хырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын IофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэIоры-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышъып-
къагъэу къаафа-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыж ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчыагъэр
4335
Индексхэр
52161
52162
Зак. 505**

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахтэр
Сыхатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахтэр
Сыхатыр 18.00